

Landbruksplan for Bærum

Vedtatt av kommunestyret 17.11. 1999

UTSKRIFT AV PROTOKOLL FRA KOMMUNESTYREMØTE 17.11. 1999

Sak 87/99 Landbruksplan for Bærum Kommune

Kommunestyrets vedtak:

1. Landbruksplan for Bærum legges til grunn for kommunens landbrukspolitikk.
2. Landbruksplanen skal innarbeides ved rullering av kommuneplanen.
3. Vern av dyrket og dyrkbar jord skal være en av de grunnleggende premisser i arealplanleggingen.
4. Kommunestyret beklager imidlertid de begrensninger staten pålegger vedrørende omsetning/forkjøpsrett, drift og driveplikt – gjennom konsesjonsloven, jordskifte-loven og odelsloven.
5. Særskilt skal en sikre bevaring av de fem sammenhengende, større jordbruks-områdene/kulturlandskapene (Kulturvernplanens fem prioriterte kulturlandskap):
  - Frogner/Tandbergjordene, Bryn/Wøyenjordene, Tanumplatået, Lommedalen sikres for fortsatt kontinuerlig landbruksdrift.
  - Grinijordene – arealene vedtatt til golfbaner underlegges klausul om tilbakeføring kun til landbruk ved eventuelt opphør.
6. Den vedtatte utbyggingsretning Avtjerna avmerkes som utbyggingsområde på vedlagte kart i samsvar med vedtatt Kommuneplan, arealdelen.

Forord

Landbruksplan for Bærum legges fram av rådmannen. Landbrukskontoret for Asker og Bærum, som er en del av Natur- og idrettsforvaltningen i Bærum kommune, har stått for utarbeidelsen.

Bærum kommunes handlingsprogram 1998-2001, har følgende resultatmål: "Utarbeide og behandle samlede landbruksplaner for Asker og Bærum som fastlegger landbrukets utviklingsretning i de to kommuner".

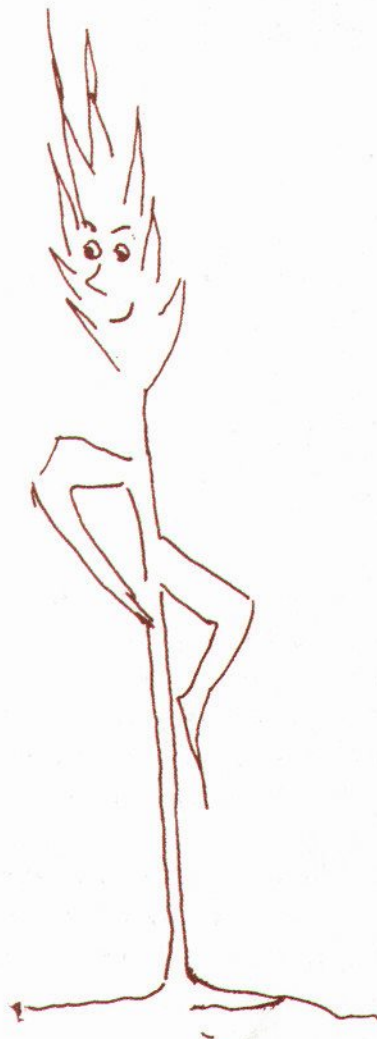
Asker kommune vedtok i handlingsprogrammet for 1996-99 utarbeidelse av en landbruksplan for Asker. Landbrukskontoret utarbeidet planen i perioden juni 1996 til desember 1997. Planen ble vedtatt av Asker kommunestyre 14. oktober 1998.

Landbruksplan for Bærum er utarbeidet på grunnlag av den informasjon og statistikk landbrukskontoret har hatt tilgjengelig. Det er ikke foretatt nyregistreringer i forbindelse med dette arbeidet. Noe av tallmaterialet er fra den landsomfattende landbrukstillingen i 1989. Nye tall vil ikke foreligge før etter landbrukstillingen i 1999.

I 1994 overførte Staten ansvaret for landbrukskontorene til kommunene. Bærum kommune fikk da oppgaven med å være lokal landbruksmyndighet. Landbruksplanen vil være et viktig hjelpemiddel for å løse denne oppgaven.

I landbruksplanen beskriver vi landbruket før og nå, og setter opp mål og tiltak for framtida. Tiltakene er delt i eksisterende tiltak og nye tiltak. Gjennomføring av eksisterende tiltak gjøres i dag. Nye tiltak som vil kreve ekstra ressurser må i ettertid fremmes gjennom kommunens årlige handlingsprogram.

I august -98 ble det kunngjort i Bæringen at arbeidet med landbruksplan for Bærum var igangsatt, i henhold til handlingsprogrammet.

I februar -99 ble det holdt et orienterings- og diskusjonsmøte hvor følgende organisasjoner var invitert:

- ◆ Asker og Bærum Bondelag
- ◆ Asker og Bærum Bonde- og småbrukerlag
- ◆ Bærum Skogeierlag
- ◆ Bærum Bygdekvinneag

Vi har hatt kontakt med andre avdelinger i administrasjonen for å få tilbakemelding underveis.

Planen er utarbeidet av landbrukskontoret ved førstekonsulent Kaia Gunby Berger, leder for natur og idrettsforvaltningen Svein Finnanger og konsulent Wenche Grønvold.

Sandvika, 04.05.99

Innhold

SAMMENDRAG	6
DEFINISJONER	7
LITT HISTORIE OM LANDBRUKET	9
GEOLOGI OG KLIMA	10
4 LANDBRUKET I NORGE OG I BÆRUM	11
LANDBRUKETS HOVEDOPPGAVE OG MÅL FOR LANDBRUKET I BÆRUM	14
• Hovedmål	14
• Delmål 1: Ressursforvaltningen	14
• Delmål 2: Miljøutfordringene i landbruket	15
• Delmål 3: Næringsutvikling	17
RAMMEBETINGELSER OG OVERORDNETE PLANDOKUMENTER	18
• Sentrale politiske målsettinger	18
• Overordnete plandokumenter	19
• Saksgangen i landbrukssaker	19
• Virkemidler i landbruket	20
Juridiske virkemidler i LNF-områdene	20
Økonomiske virkemidler	23
Rådgivning	24

LANDBRUKETS UTFORDRINGER	25
• Retningslinjer for å sikre jordbruksarealene på lang sikt	25
• Landbruket som næring	28
Arealressurser i Bærum	28
Jordbruksproduksjonen i Bærum	28
Husdyrhold i Bærum	29
Skogbruksproduksjonen i Bærum	30
• Verdiskaping og selvforsyning ut fra landbruksproduksjonen i Bærum i 1998	35
• Økologisk landbruk	37
• Miljø og forurensning - landbrukets miljøansvar	38
• Områdetiltak	40
• Landbruk - friluftsliv	41
• Landbruk - golf	43
• Hester og ridning	45
• Næringsutvikling i tilleggsnæringer - rekruttering - likestilling	46
• Kulturlandskapet - kulturvern - kulturminner	49
• Landbruk - skole	52
• Utmarksressursene - utmarksbeiting - jakt- vilt - fiske	53
VEDLEGG: Kart over landbrukets arealressurser	
Aktuelle kommunale planer som bør sees i sammenheng	56

Sammendrag

Landbruksnæringen i Bærum er kanskje beskjeden i antall årsverk, men den har stor betydning for forvaltningen av kulturlandskapet og marka.

Kommunen må ha en

klar strategi på hvor det skal drives landbruk på lang sikt. Med trussel om at mer og mer av dyrkajorda blir bygd ut, må det være et mål for kommunen å sette foten ned og verne om resterende jordbruksareal.

Jordbruksarealene kan nyttes på mange måter, men hovedhensikten er å produsere mat.

De dyrkede arealene langs Oslofjorden er blant de beste arealene i Norge med hensyn til matkornproduksjon. Et dekar jordbruksareal i Bærum kan derfor ikke erstattes med et dekar i for eksempel Nord-Norge.

Det bør legges mer vekt på matvaretrygghet. Dette omfatter både mulighet for å øke produksjonen ved behov i framtida, å opprettholde en løpende produksjon tilpasset markedet, og sikre god kvalitet på matvarene.

I Bærum er det mange som slåss om de samme arealene til sine ulike formål. Med den enorme befolkningsveksten kommunen har hatt de siste tiårene er det hele tida behov for mere arealer til utbygging. Det er nedfelt i flere kommunestyrevedtak at Bærum skal bevare sitt grønne preg.

For å kunne bevare de resterende grønne arealene innenfor nåværende byggesone, kan det bli nødvendig etterhvert å endre markagrensa. Av to "onder" vil det fra landbrukets ståsted være riktig å ta deler av marka (deler som er lavproduktiv skogsmark) til utbygging framfor å bygge ut på dyrkamark.

Til en stor befolkning i Bærum kreves også arealer til utøvelse av friluftsliv. Disse arealene er ofte ikke tatt med i planleggingen av bebyggelsen, og tvinger seg fram i ettertid. Det er behov for et bedre samarbeid mellom ulike instanser slik at muligheter for sambruk av arealer kan diskuteres på et tidlig stadium, både i forhold til bygging av skoler, idrettsarenaer, turveier/ridestier og golfanlegg.

Landbrukets drift skal kombineres med å ta hensyn til kulturlandskap, friluftsliv og forvaltning av viktige naturressurser.

I byer og tettbygde strøk er det stort behov for tur- og rekreasjonsområder, og vår moderne livsstil krever ofte tilrettelegging av ulike tilbud.

Landbruket samarbeider blant annet via ulike tilskuddsordninger for å legge til rette for ferdsel i kulturlandskapet, men økt ferdsel kan føre til tap, skader og ulempes for landbruket. Det er derfor viktig at de som ferdes i kulturlandskapet viser ansvar og tar hensyn til gårdsmiljø, landbruksdrift og naturlig dyr- og planteliv.

Generelt betyr dette: Følg stier og turveier og unngå tråkk i åker, eng og plantefelt!

Utmark omfatter udyrka mark som vann, myr, hei, skog og fjell og domineres av naturlig plante- og dyreliv. I utmark er reglene for ferdsel ikke så strenge som i innmark, men vanlige miljøhensyn og ordensregler gjelder selvfølgelig.

Nå er det viktig å slå et slag for landbruket i nærmiljøet. Dagens bønder er ensomme i sitt yrke, og det fagmiljøet som er igjen er viktig å opprettholde.

Som primærnæring representerer landbruket en verdi som ikke kan erstattes av andre, nye næringer. Vi skylder våre etterkommere å ta vare på det resterende landbruket ved å bidra til å gi bøndene vilkår så de kan leve av dette samfunnsnyttige yrket.

Definisjoner

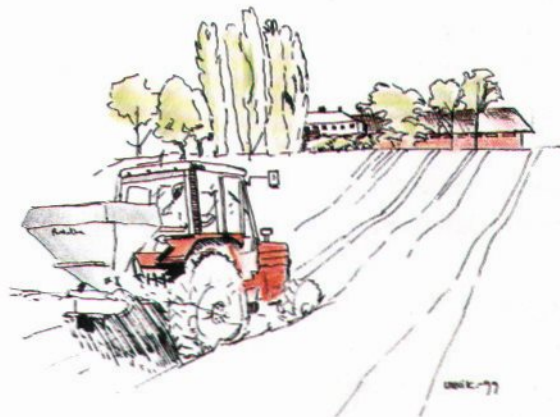
LANDBRUK - brukes som en fellesbetegnelse for jordbruk, skogbruk og hagebruk.

- En landbrukseiendom er en enhet som er nytta eller kan nyttes til jord- og/eller skogbruk. Alt som hører til samme eier i en kommune, hører til samme landbrukseiendom.
- En driftsenhet defineres som en virksomhet (bedrift) med jordbruksdrift. Driftsenheten skal omfatte alt som drives sammen, medregnet leid areal og uansett om arealet ligger i en eller flere kommuner.
- En bruker er den som eier eller leier en landbrukseiendom og driver den.

JORDBRUK - en næringsgrein som omfatter en eller flere av de virksomheter som naturlig knytter seg til et gårdsbruk og hvor hensikten er å dyrke og stelle jorda for å skaffe fram produkter fra planter og dyr.

Jordloven av 12. mai 1995 skal tjene som en lov for disponering av landbruksareal, og gir regler om bruk og vern av arealressursene til gagn for samfunnet og de som har yrket sitt i landbruket.

Virkemidlene i loven skal tilpasses hensynet til bosetting, arbeid og driftsmessige gode løsninger og fremme en miljømessig forsvarlig forvaltning av arealressursene.

- Jordbruksareal er inndelt i:
  - fulldyrket jord: areal som er dyrket til vanlig pløyedybde og som kan fornyes ved pløying
  - overflatedyrket jord: areal som er ryddet og jevnet i overflaten slik at maskinell høsting er mulig.
  - innmarksbeite: areal som blir benyttet som beite eller blir høstet på annen måte, men som ikke kan høstes maskinelt. Minst 50% av arealet på innmarksbeite skal være dekket av grasarter. Arealet skal være avgrenset av gjerde eller naturlige avgrensninger som elver, fjell o.l.

SKOGBRUK - en næringsgrein hvor det settes iverk tiltak med tanke på å utnytte skog (naturskog, kulturskog) på beste måte. Skogbruksloven av 21. mai 1965 har som mål at skogbruket kan gi et tilfredsstillende resultat for næringens utøvere og sikre effektiv og jevn råstofftilførsel til industrien. Det skal også legges vekt på skogens betydning som rekreasjonskilde for befolkningen, som viktig del av landskapsbildet, som livsmiljø for planter og dyr og som områder for jakt og fiske.

- Ekstensivt skogbruk blir drevet med små utgifter i forhold til den naturlige produksjonsevnen.
- Intensivt skogbruk blir drevet med høy kostnad i forhold til den naturlige produksjonsevnen.

HAGEBRUK - det å dyrke frukt, bær, grønnsaker, urter og blomster i veksthus eller på friland.

ØKOLOGISK LANDBRUK - er et landbruk som baseres mest mulig på lokale og fornybare ressurser. Det er et siktemål å være mest mulig selvforsynt med fôr og gjødsel. Det skal ikke nyttes kjemisk/syntetiske stoffer hverken i fôr eller i plantevernmidler.

Det er også et mål at alle ledd i matproduksjonen skjer etter økologiske prinsipper. Hensynet til dyras egenart og mulighet for utfoldelse i samsvar med deres natur er avgjørende. Alle dyr skal være ute i beitesesongen, det skal legges til rette for at avkommet får være med moren den første tiden etter fødselen. Hensynet til dyra skal også omfatte slaktinga, så transporten skal foregå skånsomt og være så kort som mulig.

KULTURLANDSKAP - alt landskap som er påvirket av menneskelig aktivitet. Kulturlandskapet formes i samspillet mellom mennesker, dyr og natur gjennom generasjoner. Hvis beiting og jordbruksdrift opphører, vil jordbruksarealene etterhvert gro til med ny skog. Kulturlandskapet er i stadig forandring og skifter med naturgrunnlag, årstider og driftsformer.

BIOLOGISK MANGFOLD - et artsrikt plante- og dyreliv og deres naturlige leveområder. Landbrukets kulturlandskap er svært viktig for å bevare det biologiske mangfold fordi det fungerer som et nettverk av leveområder og spredningsveier for ville dyr og planter. Blanding av tørre og fuktige restarealer øker artsvariasjon og mangfold.

BÆREKRAFTIG UTVIKLING - en utvikling som tilfredsstillers dagens behov uten å ødelegge fremtidige generasjoners muligheter til å tilfredsstille sine behov.

En bærekraftig utvikling setter særlige krav til forvaltningen av ressurser som jord, vann, luft og biologisk mangfold, og er en utfordring som kombinerer miljø- og ressurs-hensyn med fordelingshensyn.

Litt historie om landbruket

De første spor etter mennesker i Asker og Bærum er fra den eldre steinalder, dvs 6000-7000 år tilbake, da det var varme og løvskog og havet sto 50-60 meter høyere enn nå.

For ca 2500 år siden ble været kjøligere og etter hvert ble det gran og furu blandet med hardfør løvskog, bl.a ask, som preget landskapet.

I steinalderen ble fangstfolk kjent med jordbrukskulturen, men omlegging fra fangstsamfunn til jordbruksamfunn gikk langsomt. Først i slutten av steinalderen og ut i bronsealderen (år 1800-500 f.Kr.) slo åkerbruket med korndyrking igjennom for alvor.

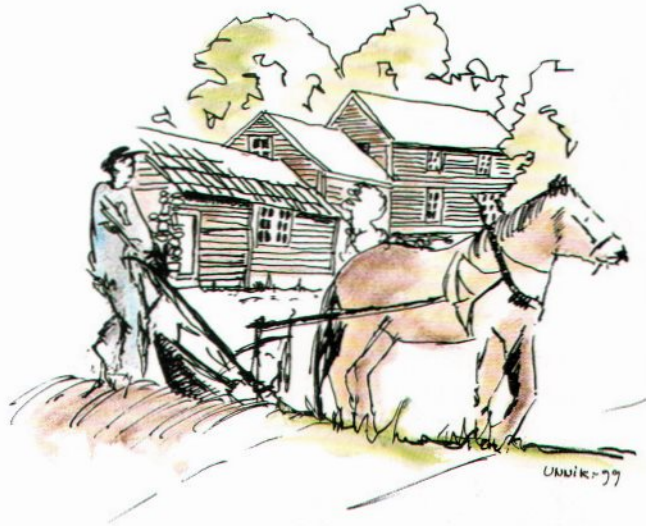
Steinalderbøndene drev flyttjordbruk. En oppryddet åker kunne ikke brukes mange år på rad, da gjødsling var ukjent og redskapene bare var brukelige til enkel bearbeiding av jorda. Åkrene ble fort utpint og nye skogstykker måtte svies av.

Etter Kristi fødsel ble det fart i den hjemlige jernutvinningen, og jernredskapene fikk betydning for jordbruket. Dette hadde stor betydning for bosetningsøkningen som fant sted de følgende hundre-årene. Bøndene ble bofaste, og gården ble til.

Eierforholdene på gårdene har variert gjennom tidene. På midten av 1800-tallet var det tre typer grunneiere i bygda:

- Den tradisjonelle selveiende bonde eller gårdbruker. Han eide nok jord og skog til å leve av det.
- Den lille gårdbruker, kalt selveier og senere småbruker. Han kunne knapt leve av eiendommen.
- Borgeren eller embetsmannen. Ny i bygda og ofte med et annet syn på bruk av jordeiendommen enn de som var i primærnæringen.

Praktisk talt alle, ned til det minste jordbruk, dyrket bygg og havre. Noen dyrket også litt hvete. For de små enhetene var poteten svært viktig. Det var først rundt 1830 at de første forsøk med kunstig eng ble tilsådd.

På midten av 1800-tallet var det primærnæringene, og først og fremst jordbruket, som betydde mest for bæringene. 80% av de yrkesaktive hadde sitt arbeid innenfor jordbruk og fiske. Folk i andre næringer var indirekte også avhengig av det lokale naturgrunnlaget. Fra slutten av 1800-tallet har det foregått en jevnt økende utbygging og innflytting i store deler av Bærum. Fra 1890-årene utviklet det seg tettsteder, spesielt i strøkene rundt jernbanestasjonene.

Flere eiendommer ble kjøpt opp og utstykket til hustomter. Utbyggingen begynte i Østre Bærum med Lysaker, Høvik, Sandvika og Stabekk. Da tomtene skulle utparselleres, utspant det seg en prinsipiell diskusjon om man skulle bygge på dyrket mark eller i utmark. Allerede da ble det praktisert jordvern. Fra 1900-tallet var det en bevisst holdning til at utbyggingen skulle skje på de lavproduktive arealene.

Økningen i villa- og småhusbyggingen må ikke skygge for at i areal var Bærum fremdeles en jord- og skogbruksbygd. Rundt 1930 var antall yrkesaktive i landbruket større enn noensinne, og avling og avdrått hadde økt som følge av nye og bedre redskaper og dyrkingsmetoder.

I den seinere tid, etter 1950, har befolkningen i Bærum "eksplodert", og presset på arealene er stadig økende. Ønsket om å bevare det grønne samtidig som befolkningen øker og krever arealressursene er en vanskelig problemstilling å forholde seg til.

Geologi og klima

Områdene rundt Oslofjorden har tre ulike jordbunnstyper:

- I den nederste delen av bygda har forvittringsjord fra skifer- og kalksteinsbergartene, dvs silurjord, gitt gode vekstbetingelser. Jorda er lett og varm, utsatt for tørke, men gir utmerkete vekstforhold. Denne jordarten er grunnlaget for det frodige og varierte plantelivet ved fjorden og på øyene. Forvittringsjorda blander seg godt med humusen fra planterester og blir til brunjord som er en svært næringsrik jordtype.

- “De maritime avleiringer” er leire og sand som ble avsatt i havet under ismeltingen etter siste istid. Områdene rundt Oslofjorden har mye av denne jordtypen. Den marine grensen ligger vel 200 meter over dagens havnivå. Den dypeste leirjorda finnes på de store flatene midt i bygda der det var dypt og stille vann under isavsmeltingen. Disse stedene har vært sammenhengende dyrkingsområder i nyere tid.
- Den tredje jordbunnstypen ligger i de høyere delene av bygda, over den marine grensen. Her er det lava- og dypbergarter som forvitrer langsomt og gjør oppdyrking vanskelig. Derfor er det hovedsakelig skogen som trives og brer seg, men innimellom fins det morenejord som kan gi gode avlinger.

Undersøkelser fra enkeltgårder viser at det ofte fins innslag av flere jordarter på en og samme gård.

På samme måte som jordsmonnet varierer fra sted til sted, er heller ikke **klimaet** det samme overalt i bygda: Lavlandet rundt Oslofjorden hører med til de få strøk i landet som har mer enn 1 200 døgngader, dvs summen av døgnmiddeltemperaturene. I de høyereliggende delene av bygda kan klimaet variere mer. Enkelte steder kan forskjellen utgjøre inntil 14 vekstdøgn fra en “tidlig” til en “sein” gård. En tidlig gård betyr at man kan komme i gang med våronna tidligere fordi jorda er tilstrekkelig opptørket for at traktor med redskap kan komme utpå.

Landbruket i Norge og Bærum

Dette kapitlet har til hensikt å sette Bærums landbruk inn i en større sammenheng. Vårt landbruk er påvirket av den nasjonale landbrukspolitikken og av Fylkesdelplan for landbruket i Akershus som ble godkjent 26. november 1998. Planen er retningsgivende for kommunal virksomhet.

Landbrukspolitikken vedtas av Stortinget. Det er ventet ny stortingsmelding høsten 1999.

Fylkesmannen har gitt innspill til landbruksdepartementets arbeid med denne stortingsmeldingen. Noen av problemstillingene i Akershus er sammenfallende med Bærums selv om vår kommune ikke har de store bakkeplanerte arealene som lettere kan føre til avrenning:

- Landbruket er for sterkt avhengig av økonomien i kornproduksjonen
- Landbruk basert på kornproduksjon medfører liten sysselsetting og få heltidsbønder
- Kornproduksjon på erosjonsutsatte arealer fører til avrenning til vassdrag
- Lavt husdyrtall begrenser omlegging til økologisk drift
- Landbruk basert på ensidige produksjoner kan i mindre grad møte etterspørselen etter variert produksjon av varer og miljøgoder
- Ressursgrunnlaget - produksjonsarealene tapes i konkurranse mot andre samfunns mål

Med bakgrunn i det ovenfor nevnte anbefaler fylkesmannen at behovet for miljøbetingete tilpasninger og vern om produksjonsarealene i sentrale pressområder vies særlig oppmerksomhet i den nye stortingsmeldingen.

Landbruksdepartementet har utgitt et sammendrag fra St meld nr 29 (1996-97) som omhandler arealpolitikk. Fem viktige utfordringer vil bli spesielt vektlagt:

- 1 hensynet til biologisk mangfold
- 2 hensynet til jordvernet
- 3 hensynet til utbyggingspolitikk og transportsystem
- 4 hensynet til estetikk og landskapspleie
- 5 hensynet til funksjonshemmede

Landbrukspolitikken som ble ført på 70- og 80-tallet, førte til store endringer også i Bærum.

Antallet melkekuer ble betydelig redusert, og en stadig større andel av arealet blir brukt til kornproduksjon. I Bærum er det nå kun en besetning med melkeproduksjon, men flere med kjøttproduksjon på storfe og sau.

Kornproduksjon er mindre arbeidskrevende enn drift av husdyrbruk. Dette har medført at sysselsettingen i landbruket har gått ned. Da det

i tillegg er gode muligheter for annet arbeid, har det resultert i mange deltidsbruk. Nå er det ca 20 heltidsbønder i Bærum. I alt er det ca 60 familier som er tilknyttet gårdsbruk som både bosted og arbeidsplass.

Det er 178 landbrukseiendommer med over 5 dekar jordbruksareal i Bærum.

Landbruksjorda i Bærum har spesielt stor verdi i forhold til nasjonal matvaresikkerhet da jordbruksarealenes beskaffenhet og beliggenhet gjør at de kan brukes til *matkornproduksjon*. Størparten av kornet vi produserer i Norge går ellers til dyrefôr.

Jordvernet

Ut fra landets knapphet på høyproduktive landbruksarealer, er det viktig at arealpolitikken i framtiden legger økt vekt på sikring av dyrka og

dyrkbare arealer. Regjeringen understreker behovet for et sterkt jordvern. Kvaliteten og produksjonspotensialet ved arealene vil være et viktig grunnlag for avveining i arealbrukskonflikter.

Bærum har nettopp slike høyproduktive arealer hvor jordvernet må stå sterkt. Arealene er kartlagt etter jordpolitisk arealvurdering (JAV) i 1987 som endte opp i kart med avmerkete A, B, og C-områder:

- A er områder med meget sterke landbruksinteresser
- B er områder med sterke landbruksinteresser
- C er områder med mindre sterke landbruksinteresser, eller de områder som det vurderes å være til minst skade ved omdisponering av landbruksarealene.

Norge har lav befolkningstetthet pr m², men det er kun 3% av landet som er dyrkbart, og bosettingen er i stor grad konsentrert nettopp rundt disse områdene.

Klimasoner

I Norge har vi begrenset areal i de klimasonene som er egnet for *matkornproduksjon*, og dette er en produksjon hvor klima er en svært begrensende

faktor. Det er klimaet som gir mulighet for å dyrke matkorn. All dyrka og dyrkbar jord er klassifisert etter egnethet for jordbruksproduksjon. Jordas egnethet for matkorndyrking har en spesiell betydning i forhold til nasjonal matvaresikkerhet.

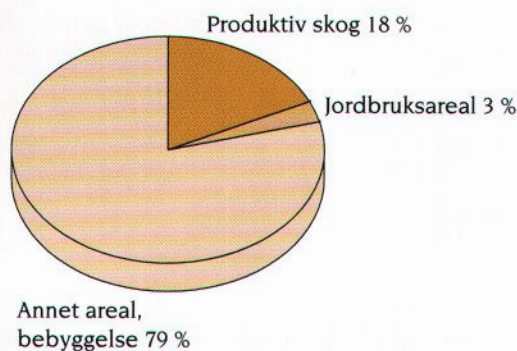
Landet er delt inn i 6 klimasoner:

- Klimason 1 er godt egnet for matkorn
- Klimason 2 er egnet for matkorn
- Klimason 3 er marginal for matkorn
- Klimason 4-6 er ikke egnet for matkorn, men førkorn og gras.

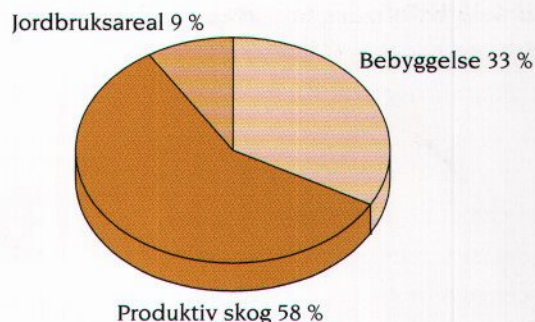
I Akershus er 8% i sone 1 og 87% i sone 2. Dvs 95% av det totale jordressursareal i fylket er i klimason 1 og 2.

De siste 50 årene er deler av den jorda som er bra skikket til matkorndyrking nedbygd, og det aller meste av dyrkingsreservene i de beste klimasoner tatt i bruk. Resultatet er at vi nesten ikke har arealer i reserve som er egnet til å produsere matkorn. Dersom ytterligere av disse gode arealene blir nedbygd, kan vi ikke kompensere for dette med nydyrking andre steder i landet hvor forholdene ikke ligger til rette for dyrking av matkorn.

Arealfordeling i Norge i 1989

Arealfordeling i Bærum i 1989

Arealpresset er et strategisk dilemma i Bærum

Det ubebygde arealet er blitt dramatisk mye mindre. Det er mangel på arealer til næringsutvikling, og befolkningsutviklingen krever flere boliger og alt som følger med. Å finne balansen mellom vekst og vern framstår som vår kommunes store, strategiske dilemma i årene som kommer.

Konflikten mellom arealknapphet og utbyggingspress vil sannsynligvis representere en utfordring i generasjoner fremover.

Det blir viktig å huske at ved avveining av arealbruk til ulike formål står arealenes egnethet for matkornproduksjon helt sentralt. Det blir en vanskelig avveining når alle hensyn skal ivaretas.

Jordbrukets primæroppgave er matproduksjon

I siste 50-årsperiode er det nedbygd i størrelsesordenen 3/4 million dekar dyrka og dyrkbar jord i de beste matkornsonene i Norge. Nedbygging av dyrka og dyrkbar jord i samme takt i de kommende 50 år vil få alvorlige konsekvenser for landets samlede evne til produksjon av matkorn, frukt og grønnsaker.

I Bærum reduseres matproduksjonspotensialet hvert år som følge av en rekke enkeltvedtak som fattes i kommunen. Hver sak er som oftest liten, men summen av de enkelte vedtak gir en utvikling som er bekymringsfull.

I løpet av de siste 40 årene er antall dekar jordbruksareal i Bærum redusert til halvparten, dvs fra 34 000 dekar til 17 000 dekar. I samme periode er befolkningen omtrent fordoblet fra 50 000 innbyggere til 100 000.

Dersom befolkningen fortsetter å øke i Oslo-regionen er det viktig å sikre jordbruksarealene i Bærum på lang sikt gjennom

- skjerpet og prioritert jordvernpolitikk
- innføring av egen avgift for å ta i bruk jordbruksareal - for eksempel tomtepris
- bruk av JAV-kartet som styringsverktøy

I de bynære områder har marka ofte blitt fredet på bekostning av jordbruksarealer. I Bærum er det også fortsatt byggestopp i marka. Videre ekspansjon skal dermed konkurrere på de gjenstående innmarksområder, dvs dyrka jord. Det er ikke akseptabelt med den høyproduktive dyrkjingsjorda vi har. En må spørre seg om ikke utbyggingsretningen i større grad bør gå mot de 58% skog og mark og ikke mot de 9% dyrket areal. Se illustrasjon.

Landbrukets hovedoppgave og mål

Landbrukets hovedoppgave vil alltid være produksjon av plante- og dyreprodukter til mat til befolkningen, matvarer som er trygge for helsa og som holder høy kvalitet. I tillegg skal det produseres skogsvirke av god kvalitet til byggemateriale og råstoff til papirindustrien.

I vårt distrikt er det også økende marked for andre produksjoner som blomster, "produksjon" av opplevelser, overnattings- og serveringssteder samt opprettholdelse av kulturlandskapet og markas stinett bl.a. ved hjelp av beitedyr.

HOVEDMÅL:

Landbruket i Bærum skal videreutvikles til en bærekraftig og allsidig næring som tar vare på de naturgitte ressursene, sikrer arbeidsplassene, verner om kulturlandskapet og gir befolkningen gode rekreasjonsmuligheter og friluftsopplevelser.

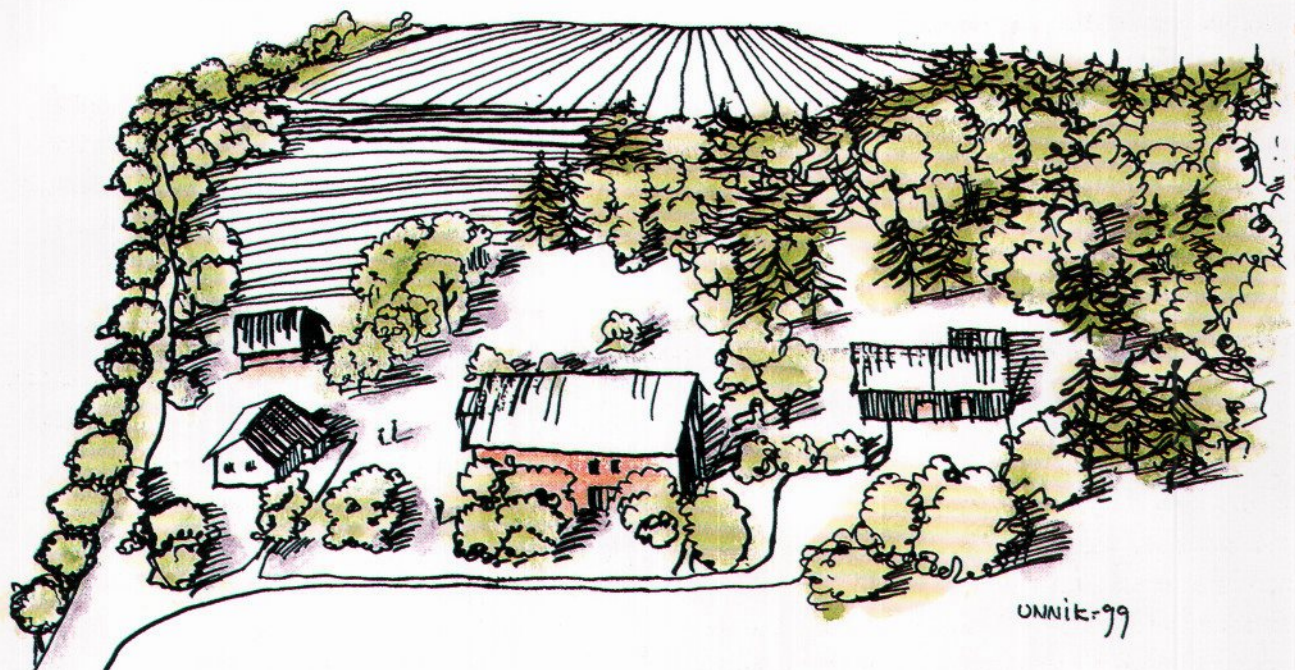
Delmål 1: RESSURSFORVALTNINGEN

Naturgrunnlaget skal bevares både når det gjelder totalareal, kvalitet og mangfold. Landbruket i Bærum skal drives etter bærekraftige produksjonsmetoder. Vern av dyrka og dyrkbar jord må være en grunnleggende premiss for arealplanleggingen.

Ressursgrunnlaget har vi fått i arv fra tidligere generasjoner slit og foredling av naturen, og det er en viktig oppgave å bevare dette for fremtidige generasjoner.

I et større perspektiv er naturressursene i Bærum av stor betydning for lokal og nasjonal matvaresikkerhet og biologisk mangfold, og som grunnlag for næringsmessig aktivitet. Landbrukets kulturlandskap er befolkningens nærområde og ressurs for friluftslivet.

Bærekraftig forvaltning av ressursgrunnlaget har som en grunnleggende forutsetning at totalarealet ikke avtar. Totalarealet har betydning for det nasjonale matproduksjonspotensialet. Et dekar som bygges ned i Bærum kan ikke erstattes av tilsvarende areal annet sted fordi dette i hovedsak er høyproduktive arealer.

UNNIK-99

“De dyrka eller dyrkbare arealer i hovedstadsregionen er svært verdifulle i nasjonal sammenheng da en stor andel kan nyttes til matkornproduksjon. Matkorn vil være en mangelvare i en forsyningskrise. Det vil derfor være viktig å unngå at disse arealene går tapt til utbyggingsformål.” (fra “Framtida for landbruket i Oslo og Akershus”)

Hvordan skal vi sikre arealer som kan brukes til matproduksjon?

• Skjerpet jordvernpolitikk

Arealplanleggingen skal legge vekt på at Bærum bevares som en grønn bygd.

I tillegg til å være dyrkingsareal er landbruksområdene også en viktig faktor for en sammenhengende grøntstruktur.

• Fortetting i byggesonen

Det må tilstrebes en mer effektiv arealbruk innenfor byggesonen for å redusere nedbygging av LNF-områdene. (Landbruk-, Natur- og Friluftsområdene).

Fortettingen må skje planmessig og med kvalitet, slik at man f.eks ved planlegging av boliger også må ta med behov for skoletomt, serviceboliger, butikker, idrettsanlegg og veier.

• Sikre at all produktiv jord er i produksjon

Ved å bruke jordloven og økonomiske virkemidler kan vi medvirke til at all dyrka jord skal være i produksjon.

Delmål 2: MILJØUTFORDRINGENE I LANDBRUKET

Landbruksproduksjonen skal innrettes slik at belastninger på miljøet reduseres. Landbruksproduksjonen i form av varer, tjenester og opplevelser skal bidra positivt til befolkningens helse og velferd.

Målet for landbruket er at aktiviteten kan foregå uten å belaste naturen som er livsgrunnlag for menneskene og som levested for planter, dyr og andre organismer.

Det er viktig å opprettholde kvaliteten på de natur- og menneskeskaptene ressurser som danner grunnlaget for landbruksproduksjonen, samtidig som en søker å minske uheldige miljøkonsekvenser av landbrukets aktiviteter.

I en større sammenheng må en også ta hensyn til helsemessige konsekvenser av produkter og tjenester fra landbruket. Store befolkningskonsentrasjoner samt befolkningens uttalte behov for mulighet

til å utøve friluftsliv skaper f.eks interessekonflikter mellom landbruksnæringen og friluftslivet.

Hovedutfordringen på miljøområdet vil være å benytte produksjonsmetoder og tilpasse produksjonsnivået slik at det ikke fører til reduksjon i det biologiske mangfold eller medfører forurensning av luft og vann, samtidig som landbruket skal produsere varer, tjenester og opplevelser som bidrar positivt til folks helse. Matvarekvalitet, kulturverdier og trivsel er sentrale begreper.

Befolkningens generelle kunnskap om landbruket må økes via informasjon blant annet til skolene. Holdningsskapende arbeid er nødvendig for å synliggjøre og opprettholde respekten for de verdier landbruket representerer.

Hvordan møte miljøutfordringene?

- **Utvikle jordbruket i en bærekraftig retning.**
Måltrettet bruk av virkemidler, obligatorisk gjødslingsplanlegging, redusert bruk av plantevernmidler, dyrehelsetiltak og økt gjenbruk av organisk avfall.
- **Redusere avrenning av jord og næringsstoffer fra dyrka jord**
Ved å stimulere til jordarbeidingsmetoder som kan redusere avrenningen ønsker en å oppnå at 50% av vårkornarealet overvintrer upløyd. I tillegg er det aktuelt å øke bruken av vegetasjonssoner og fangvekster.
- **Sikre skogarealenes betydning som rekreasjonskilde og livsmiljø for planter og dyr, samt ivareta skogens kulturverdier.**
Sikre natur- og kulturkvaliteter i skog, samle inn og bruke miljødata, utarbeide skogbruksplaner med flerbrukshensyn, tilrettelegge for befolkningens adkomst til marka samt informasjon og holdningsskapende arbeid.

- **Sikre og utvikle kulturlandskapsverdier, kulturminner og opplevelseskvaliteter.**
Bruke økonomiske virkemidler slik at kulturlandskapselementer og kulturminner kan sikres ved landbruksdrift. Bevare estetiske og historiske kvaliteter ved gårdsbebyggelse.

Delmål 3: NÆRINGSUTVIKLINGEN

Landbruksnæringen skal utvikles slik at ressursene gir best mulig lokal verdiskapning og sysselsetting.

Arealdelen i kommuneplanen må utformes med tanke på å gi langsiktige signaler til produsentene i landbruket slik at det skapes trygghet omkring eiendomsretten og vilje til å foreta nødvendige investeringer i et bærekraftig landbruk.

“Landbruket har ledige ressurser, muligheter og behov for å skape ny virksomhet. Dette må utnyttes for å øke verdiskapningen, styrke næringsgrunnlaget og dermed grunnlaget for varig sysselsetting både i distriktene og landet som helhet. Et livskraftig landbruk i ulike deler av landet er en forutsetning for å ivareta vårt varierte landskapsbilde med sine kulturlandskapsverdier”.

(St.prp.nr. 8, Landbruk i utvikling).

I nasjonal sammenheng har næringsutviklingen i landbruket i Bærum ikke noe klart definert ambisjonsnivå. I vårt område har ikke landbruket avgjørende betydning for bosettingen utover grendeni-vået, men generelt skal verdiskapningen i bygdene økes ved utvikling av ressursene.

Landbruksnæringen i Bærum er relativt beskjeden hvis en regner i antall årsverk, men den har stor betydning for forvaltningen av marka og kulturlandskapet. På mange måter har utviklingen i landbruket derfor betydning for i hvilken grad en kan realisere en rekke målsettinger i fylkes- og kommuneplanene.

Landbruksmiljøet er viktig for å styrke fellesskapet og samholdet mellom produsentene. Bøndene i Bærum er på mange måter ensomme i sitt yrke, og landbruksmiljøet står i fare for å bli ytterligere utvannet dersom det legges opp til enda større enheter. Med færre bønder eller personer tilknyttet

landbruket blir det mindre støtte og forståelse å få, i situasjoner der arealkonkurransen kan være presserende.

Hva kan gjøres med hensyn til næringsutvikling i landbruket?

- **Øke lønnsomhet og sysselsetting basert på lokale ressurser**

Øke hagebruks- og veksthusproduksjonen, øke husdyrholdet, legge til rette for kvinner i landbruket, satse på utmarksprodukter og gårdsturisme samt næringsmessig utnytting av ledig bygningsmasse.

- **Økt satsing på kvalitetsproduksjon**

Aktiv bruk av Kvalitetssystemer i landbruket (KSL), kvalitetsforbedrende tiltak og foryngelsesstrategi innen skogbruket.

- **Øke andelen av gårdsbruk som har tilleggsnæring innen landbruk**

Måltrettet bruk av bygdeutviklingsmidlene (BU), kvinnerettede tiltak samt etablererveiledning og oppfølging.

Sentrale politiske målsettinger/forutsetninger

* Stortingsproposisjon nr. 8 (1992-93) "Landbruk i utvikling" legger opp til nye retningslinjer for landbrukspolitikken.

Hovedstrategien er å skape et jordbruk som er mer robust overfor nye utfordringer og endringer i rammevilkårene, dvs å skape et mer konkurransedyktig jordbruk. For å sikre dette kreves det lavere kostnader, mindre avhengighet av statlig overføring og sterkere markedsorientering.

De viktigste forslagene kan oppsummeres slik:

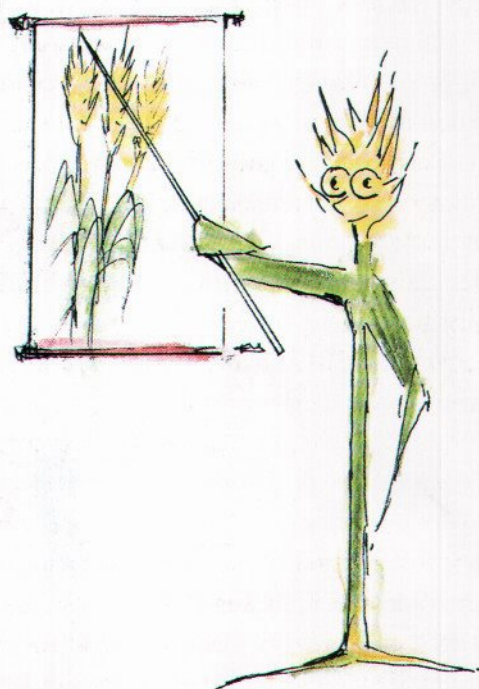
- Redusere forskjellen i priser og kostnader mellom Norge og våre viktigste handelspartnere
- Redusere grensevernet
- Mer effektiv og konkurransedyktig omsetning og foredling av jordbruksvarer
- Oppmuntre til større driftsenheter, særlig i kornproduksjonen
- Antall tilskuddsordninger skal reduseres og tilskuddene skal vris i retning av mer produksjonsnøytrale tilskudd (areal- og husdyrtilskudd) og mindre produksjonsavhengige tilskudd (pristilskudd)
- Bedre ressursutnyttning gjennom å bruke alle landbrukets ressurser i inntektsgivende næringsaktivitet
- Jordbruket skal fortsatt ha et spesielt ansvar for bosetting i distriktene, mens jordbruket i sentrale strøk skal i større grad være markedsorientert.

Det ventes ny Stortingsmelding om landbrukspolitikken høsten 1999.

* Stortingsmelding nr. 29 (1996-97) om regional planlegging og arealpolitikk stadfester at landets knapphet på høyproduktive landbruksarealer medfører økt vektlegging på sikring av dyrka og dyrkbare arealer.

* Stortingsmelding nr. 58 (1996-97) Miljøvernpolitikk for en bærekraftig utvikling stadfester at en bærekraftig utvikling må bygge på både velferds- perspektivet, det økologiske perspektivet og generasjonsperspektivet.

* Stortingsmelding nr. 17 (1998-99) Verdiskaping og miljø- muligheter i skogsektoren Skogmeldingen tar opp de utfordringer og muligheter som er knyttet til forvaltning av skogressursene, og tar utgangspunkt i bruk og vern av skog.

Overordnede plandokumenter

* Fylkesdelplan for landbruk i Akershus er utarbeidet av Fylkesmannens landbruksavdeling våren 1997 og godkjent av Miljøverndepartementet høsten 1998.

Hensikten med planen er å sette landbruket inn i en næringspolitisk sammenheng og å synliggjøre landbrukets rolle som forvalter av arealressurser og de store, sammenhengende naturområdene. Det er også ønskelig å fokusere på landbrukets utviklingsmuligheter og rammebetingelser i Akershus.

* Fylkesdelplan for friluftsliv i Akershus ble godkjent av Miljøverndepartementet i februar -96. Planen skal være en retningsgivende plan for alle

aktører innen friluftslivsarbeidet i fylket, og fokuserer særlig på lokale og regionale myndigheters ansvar for å legge til rette for friluftsliv som helse- og trivselsfremmende aktivitet for befolkningen.

* Fylkesdelplan for miljøvern i Akershus "Regional Agenda 21 for Akershus" ble vedtatt av fylkestinget i januar 1998.

Miljøproblemene er sammensatte og ansvaret kan ikke plasseres på en enkeltaktør. Mange av utfordringene kan ikke løses uten en innsats der myndighetene spiller på lag med innbyggere, organisasjoner og næringsliv. Regional Agenda 21 for Akershus inviterer til en slik felles innsats.

Saksgangen i landbrukssaker

Landbruksdepartementet utarbeider lover og forskrifter innen alle aktuelle fagområder. Departementet har ansvaret for tilskuddsordningene gjennom jordbruksavtalen og statsbudsjettet.

Statens Kornforretning har ikke lenger bare ansvaret for landets forsyning av korn, mel og kraftfôr. Statens Kornforretning er i dag en ren forvaltningsbedrift underlagt Landbruksdepartementet og har ansvaret for å iverksette deler av norsk landbrukspolitik, blant annet tilskuddsordninger og velferdsordninger.

Fylkesmannens landbruksavdeling er hovedsakelig kontrollorgan og har innsigelsesmyndighet. Det er landbruksmyndighetenes ansvar å sikre produksjonsarealene.

Fylkeslandbruksstyret har vedtaksmyndighet etter særlovene i landbruket. Fylkeslandbruksstyret er et regionalt, politisk organ som skal avveie lokale og til dels kortsiktige interesser mot de langsiktige

interesser som begrunner jordvernet. Jordvern er den interessen som oftest kommer i konflikt med utbyggingsinteressene.

Den kommunale landbruksforvaltningen er del av "den grønne kunnskapsbanken" i kommunen. Landbruksforvaltningen fatter uttalelser og vedtak etter særlovene i landbruket. Uttalelser avgis både til kommunens planseksjon/planutvalg og/eller til fylkeslandbruksstyret, avhengig av sakstype.

Landbruksforvaltningen administrerer også de ulike tilskuddsordningene og velferdsordningene og bidrar til å sette jordbruksavtalen ut i praksis (se Økonomiske virkemidler).

Etter jordlovens og skogbrukslovens bestemmelser er det kommunen som har ansvar for at jordloven og skogbruksloven følges, og iflg forskrift skal kommunens administrasjon ha nødvendig jord- og skogbruksfaglig kompetanse.

Virkemidler i landbruket

Landbruket spiller en viktig rolle i arbeidet med å forvalte og ta vare på de biologiske ressursene og det varierte landskapsbildet med de kulturlandskapsverdiene vi finner der. Skjøtsel av kulturlandskapet krever innsats fra grunneierne, men også fra lokalsamfunnet og forvaltningen. De virkemidler som eksisterer for landbruket i Norge i dag er både juridiske, økonomiske og i form av rådgivning (administrative).

Hensikten med virkemidlene er at de skal bidra til å tilpasse landbruksproduksjonen mest mulig til den gjeldende landbrukspolitikken, og sikre de verdiene som landbruket representerer.

JURIDISKE VIRKEMIDLER I LNF-områdene (Landbruk, Natur- og Friluftsområder)

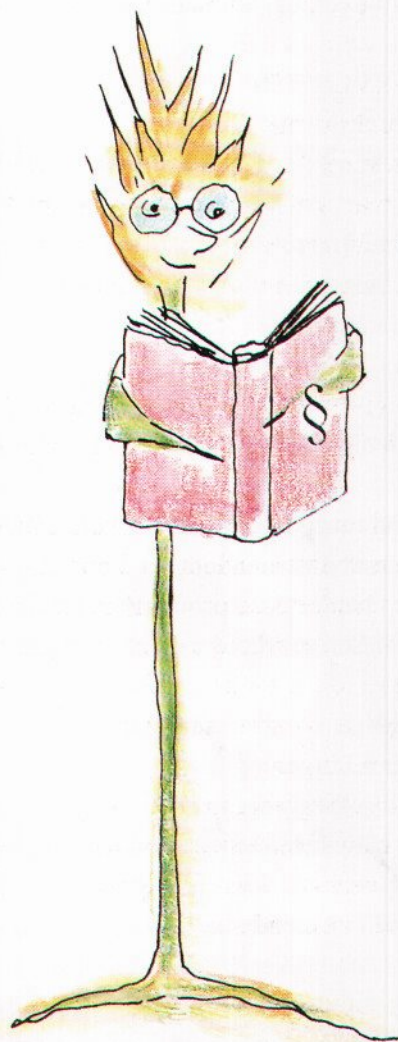
En rekke lover gir bestemmelser som har innvirkning på aktiviteten som utføres i et LNF-område. Her nevnes de mest sentrale lovene:

JORDLOVEN

Ny jordlov trådte i kraft 12. mai 1995. Loven skal tjene som en lov for disponering av landbruksareal, og gi regler om bruk og vern av arealressursene til gagn for samfunnet og de som har yrket sitt i landbruket. Bruk av virkemidler i loven skal tilpasses hensynet til bosetting, arbeid og driftsmessig gode løsninger. Virkemidlene skal og brukes slik at de fremmer en miljømessig forsvarlig forvaltning av arealressursene. Landbruksdepartementet er overordnet myndighet for loven. Lokal myndighet er kommunen ved landbrukskontoret og regional myndighet er Fylkesmannen/Fylkeslandbruksstyret.

Formålsparagrafen i jordloven definerer nærmere hva som er en samfunnsgagnlig bruk av arealressursene:

“En samfunnsgagnlig bruk inneber at ein tek omsyn til at ressursane skal disponerast ut fra framtidige generasjoners behov. Forvaltninga av arealressursane skal vera miljøforsvarleg og mellom

anna ta omsyn til vern om jordsmonnet som produksjonsfaktor og ta vare på areal og kulturlandskap som grunnlag for liv, helse og trivsel for menneske, dyr og planter.”

SKOGBRUKSLOVEN

Skogbruksloven fra 21. mai 1965.

Lovens formål er å fremme skogproduksjon, skogreising og skogvern.

Målet er at skogbruket, gjennom rasjonell skjøtsel, kan gi et tilfredsstillende resultat for næringens utøvere og sikre effektiv og jevn råstofftilførsel til industrien. Det skal også legges vekt på skogens betydning som rekreasjonskilde for befolkningen, som viktig del av landskapsbildet, som livsmiljø for planter og dyr og som områder for jakt og fiske.

MARKAFORSKRIFTEN

Etter skogbrukslovens §17b.

Formålet med forskriften er å sikre at utøvelse av skogbruk i marka bidrar til å bevare og utvikle områdetets kvaliteter knyttet til friluftsliv, naturmiljø, landskap, kulturminner og vannforsyning.

KONSESJONSLOVEN

“Lov om konsesjon og om forkjøpsrett for det offentlige ved erverv av fast eiendom” 31. mai 1974.

Loven har til formål å regulere og kontrollere omsetningen av fast eiendom for å oppnå et effektivt vern om landbrukets produksjonsarealer og slike eier- og bruksforhold som er mest gagnlige for samfunnet, bl. a. for å tilgodese:

- jord-, hage- og skogbruksnæringen (landbruksnæringen)
- behovet for utbyggingsgrunn
- allmenne naturverninteresser og friluftinteresser
- en samfunnsmessig forsvarlig prisutvikling vedrørende fast eiendom.

ODELSLOVEN

Lov om odelsretten og åsetesretten fra 28. juni 1974.

Odelsrettens formål er å bevare gården for slekten og være en bremse i forhold til oppsamling av jordeiendom på en hånd. Odelsretten har oppigjennom tidene vært av vesentlig betydning for opprettholdelse av en selvstendig bondestand.

Bo- og driveplikt

Reglene om bo- og driveplikt står både i konsesjonsloven og odelsloven. I utgangspunktet står det at den som overtar landbrukseiendom har plikt til å bosette seg på eiendommen innen 1 år og selv bebo og drive den i minst 5 år. Det gis anledning til å søke midlertidig eller varig fritak fra bo- og driveplikt.

JORDSKIFTELOVEN

Lov om jordskifte fra 21. desember 1979.

“Eigedomar som det er vanskeleg å nytte ut på tenleg måte etter tid og tilhøve, kan leggjast under jordskifte etter denne loven.”

Jordskifte kan blant annet gå ut på å:

- løse opp sameietilstanden når grunn eller rettigheter ligger i sameie mellom bruk
- utforme eiendommer på nytt ved makeskifte
- klarlegge og fastsette eiendoms- og bruksrettsforhold i områder der det er sambruk mellom eiendommer, når dette er nødvendig av hensyn til en rasjonell bruk av området, m.m.

FORPAKTINGSLOVEN

Lov om forpaktning fra 25. juni 1965.

Loven gjelder forpaktning av eiendom som skal brukes til jordbruks- eller skogbruksproduksjon når arealet er over 5 dekar, med visse unntak (bl.a ren jordleie).

Forpaktningsavtalen skal være skriftlig, og både eier og leier skal gi melding til kommunen om leieforholdet.

PLAN- OG BYGNINGSLOVEN

Sist endret 5. mai 1995.

Planlegging etter loven skal legge til rette for sam-ordning av statlig, fylkeskommunal og kommunal virksomhet og gi grunnlag for vedtak om bruk og vern av ressurser og om utbygging. Loven skal legge til rette for at arealbruk og bebyggelse blir til størst mulig gagn for den enkelte og samfunnet. Det skal spesielt legges til rette for å sikre barn gode oppvekstvilkår.

FORSKRIFT OM HUSDYRGJØDSEL

Sist endret 26. november 1998.

Forskriften har som formål å hindre forurensning til luft, vassdrag, sjøer, grunnvann, fjorder og havområder som følge av husdyrhold, gjennom å sikre at husdyrgjødsel utnyttes best mulig som en ressurs for planteproduksjonen. Forskriften gjelder for oppsamling, lagring og spredning av husdyrgjødsel.

FRILUFTSLOVEN

Sist endret 14. juni 1985.

Loven definerer hva som forstås med innmark og utmark og regulerer ferdsel i disse områdene, samt på sjøen og i vassdrag.

Kap. II omhandler ferdselsrettens utøving og innskrenkinger i ferdselsretten.

For nærmere detaljer se eget kapittel om friluftslivet og allemannsretten.

NATURVERNLOVEN

Lov om naturvern fra 19. juni 1970.

Hensikten med naturvernloven er å sørge for at arbeider som endrer et landskaps karakter eller gjør skade på naturmiljøet forøvrig skal legges fram til uttalelse for vedkommende myndighet etter loven. I §1 står det blant annet:

“Naturvern er å disponere naturressursene ut fra hensynet til den nære samhørighet mellom mennesket og naturen, og til at naturens kvalitet skal bevares for fremtiden.

Enhver skal vise hensyn og varsomhet i omgang med naturen.

Inngrep i naturen bør bare foretas ut fra en langsiktig og allsidig ressursdisponering som tar hensyn til at naturen i fremtiden bevares som grunnlag for menneskenes virksomhet, helse og trivsel.”

Loven tar for seg vern av spesielle naturområder og naturforekomster og nevner også særskilte bestemmelser om fredning av planter og dyr samt vern av landskapsbilde og naturmiljø.

KULTURMINNELOVEN

Lov om *kulturminner* fra 9. juni 1978.

Lovens formål er at kulturminner (alle spor etter menneskelig virksomhet i vårt fysiske miljø) og *kulturmiljøer* (områder hvor kulturminner inngår som del av en større helhet) med deres egenart og variasjon skal vernes både som del av vår kulturarv og identitet, og som ledd i en helhetlig miljø- og ressursforvaltning.

Det er et nasjonalt ansvar å ivareta disse ressurser som vitenskapelig kildemateriale og som varig grunnlag for nålevende og fremtidige generasjoners opplevelse, selvforståelse, trivsel og virksomhet.

GJERDELOVEN

Lov om grannegjerde fra 5. mai 1961.

Loven regulerer hvilke rettigheter og plikter som gjelder i forbindelse med gjerder og gjerdehold. Spørsmål om gjerdehold blir avgjort med gjerdeskjønn som styres av lensmannen dersom ikke annet er fastsatt i lov.

BEITELOVEN

Lov om ymse beitespørsmål fra 16. juni 1961.

Loven regulerer ansvar for at husdyr ikke kommer inn på områder der de ikke har rett til å være, og hva som kan gjøres dersom dette likevel skjer. Loven omtaler også beitereregulering i skogs- og utmarksområder.

Økonomiske virkemidler

Det finnes en rekke økonomiske virkemidler i landbruket. Alle bruk med produksjon over en viss størrelse har rett til produksjonstilskudd som er en samlebetegnelse på flere tilskuddsordninger. Tilskuddene skal medvirke til at de landbrukspolitiske målene blir oppfylt innen plante- og husdyrproduksjonen. Noen av tilskuddene er aktuelle i Bærum og omtales her:

Tilskudd til husdyr

Formålet er å bidra til å styrke og jevne ut inntektene mellom ulike produksjoner og bruksstørrelser i husdyrholdet.

Areal- og kulturlandskapstilskudd

Gjelder for produksjon av grovfôr, korn og plante produkter på friland og formålet er å bidra til:

- å styrke og jevne ut inntektene mellom ulike produksjoner, bruksstørrelser og distrikter innenfor planteproduksjon og grovfôrbasert husdyrproduksjon
- skjøtsel, vedlikehold og utvikling av kulturlandskapet gjennom aktiv drift
- å opprettholde jordbruksarealer i drift.

Tilskudd til økologisk landbruk

Formålet er å stimulere til omlegging til økologiske driftsformer og bidra til at etterspørselen etter økologiske produkter dekkes. Tilskuddet er todelt:

- omleggingstilskudd som er en kompensasjon for økte kostnader og avlingsnedgang i forbindelse med omlegging til økologisk landbruk
- arealtilskudd som skal bidra til å opprettholde økologiske driftsformer og produksjon av økologiske produkter.

Tilskudd til dyr på utmarksbeite

Formålet er å stimulere til bruk og pleie av kulturlandskapet i utmarka.

Tilskudd til endret jordarbeiding m.m.

Formålet er å unngå jordarbeiding om høsten og stimulere til tilsåing med vegetasjon for å redusere erosjon og arealavrenning fra jordbruksareal.

En landbrukspolitisk målsetting er at 50% av *vårkornarealet* skal ligge i stubb over vinteren. I Bærum har oppslutningen variert mellom 20 og 30% de siste åra, men en god del av den mest erosjonsutsatte jorda i Bærum er lagt igjen til engarealer.

Tilskudd til avløsning

Formålet med ordningen er å bidra til å finansiere leie av avløser i jordbruket/husdyrbruket.

Tilskuddet er todelt og er til:

- avløsning ved ferie og fritid
- avløsning ved sykdom mm

De fleste brukere er tilknyttet Asker og Bærum avløserlag. Totalt har laget 109 medlemmer.

Tilskudd til spesielle tiltak i landbrukets kulturlandskap, inkludert freda og verneverdige bygninger

Formålet er å ivareta hensynet til miljøverdiene i landbrukets kulturlandskap, primært på landbruks-eiendommer.

Skogavgiftsordningen

Skogeiere blir ved salg av tømmer trukket skogavgift. Beløpet de blir trukket er mellom 8% og 25% av tømmerets bruttoverdi. Skogeier velger avgiftsatsen innenfor dette intervallet. Det er tømmerkjøper som plikter å holde tilbake avgiften og sende pengene til den kommunale skogforvaltning. Beløpet blir her satt inn på egen konto i skogeiers navn. Skogeier får pengene utbetalt igjen for å dekke utgifter til skogkulturarbeider som planting av ny skog, stell av plantefelt mm.

LUF-midler - landbrukets utviklingsfond

Over jordbruksavtalen blir det hvert år satt av fondsmidler til tre poster:

- tilskudd til LUF - Landbrukets utviklingsfond inkludert Bygdeutviklingsfondet
- tilskudd til fondet for katastrofeordningen i planteproduksjon
- tilskudd til tiltaksfondet for småfe og fjørfe mm.

Landbruksvikarordningen

Landbruksvikaren er en kommunalt ansatt avløser for husdyr- og planteprodusenter i jordbruket. Landbruksvikaren skal først og fremst være en avløser i jordbruket under sykdom, og settes primært inn der arbeidet er nødvendig for å holde produksjonen i gang.

Dersom landbruksvikaren ikke har sykdomsavløsning, kan vedkommende nyttes til andre oppdrag.

Administrasjonen og daglig ledelse av landbruksvikarordningen er lagt til kommunen.

Bærum har en landbruksvikarstilling som har vært ubesatt siden høsten 1998. Grunnen til at stillingen står ubesatt er at det de senere år har vist seg vanskelig å fylle stillingen med relevante oppgaver.

Det ser ikke ut til å være behov for en landbruksvikar i hel stilling i Bærum. Stillingen bør derfor ikke besettes igjen. En felles bruk av landbruksvikaren i Asker vurderes.

Kommunen får tilskudd til stillingen over jordbruksavtalen og brukerne betaler timepris, slik at denne arbeidsplassen koster kommunen kun ca kr 75 000 pr år.

Rådgivning

Det å drive landbruk og forvalte naturens ressurser er veldig sammensatt og krever kunnskap innenfor mange sektorer. Bonden må skaffe seg kunnskap fra forskjellige fagmiljøer, og det kan være vanskelig å følge med i utviklingen.

En del bruk er spesialisert slik at bonden selv er ekspert innen sitt felt. Det er likevel viktig å ha fagmiljøer hvor en kan diskutere ulike problemstillinger.

Rådgivningen kan deles i to kategorier:

- rådgivning knyttet til lover, forskrifter og tilskuddsordninger
- produksjonsfaglig rådgivning

Den offentlige veiledningstjenesten i kommunen,

dvs landbrukskontoret, har bl.a ansvaret for at informasjon om lover og tilskudsregler når fram til bonden, samt ansvar for at brukeren får behandlet søknader og lovsaker som skal innom landbrukskontoret.

Den offentlige veiledningstjenesten ga tidligere også produksjonsfaglig rådgivning. Dette gjøres ikke lenger. I dag er det hovedsakelig forsøksringene, fagorganisasjonene og private firmaer som tar seg av dette.

Retningslinjer for å sikre jordbruksarealene i Bærum på lang sikt

Bærekraftig forvaltning av jordbruksarealet har som en grunnleggende forutsetning at totalarealet ikke avtar. Totalarealet har betydning for det nasjonale matproduksjonspotensialet. Et dekar som bygges ned i Bærum kan ikke erstattes av tilsvarende areal annet sted.

Med en fortsatt befolkningsvekst på dagens nivå, vil presset på arealer i regionen være betydelig selv om vi klarer å redusere arealforbruket pr innbygger. Vi står overfor vanskelige avveininger i arealbruksammenheng, når hensynet til biologisk mangfold og dyrka mark skal ivaretas, samtidig som innbyggerne i kommunen gis muligheter for rekreasjon og naturopplevelser.

Nedbygging av dyrka og dyrkbar jord er en utviklingstrend som er i konflikt med en bærekraftig utvikling:

“De dyrka eller dyrkbare arealer i hovedstadsregionen er svært verdifulle i nasjonal sammenheng da en stor andel kan nyttes til matkornproduksjon. Matkorn vil være en mangelvare i en forsyningskrise. Det vil derfor være viktig å unngå at disse arealene går tapt til utbyggingsformål.” (fra “Framtida for landbruket i Oslo og Akershus”)

I stedet for nedbygging av dyrket mark kan en se for seg at noe av den dyrkede jorden kan nyttes til nærfriområder. En forutsetning for dette må være at jordsmonnet som produksjonsfaktor ikke forringes. I Grøntstrukturanalysen er det pekt på mangelen av nærfriområder spesielt i østre Bærum.

Hvert år reduseres matproduksjonspotensialet i Bærum som følge av en rekke enkeltvedtak som fattes i kommunen. I bynære strøk viser allmennheten ofte et sterkere engasjement for vern av natur og utmark enn et jorde hvor det drives kornproduksjon år etter år. Årlig nedbygging av god jordbruks-

jord skaper liten motstand. Dette er en utvikling som er bekymringsfull.

Sikring av arealer for matproduksjon krever en langsiktig tidshorison. Det må legges stor vekt på *arealenes potensiale for biologisk produksjon* der hvor behovet for utbygging ikke kan ivaretas innenfor allerede bebygde områder.

Det er viktig å sikre at arealene bevares i framtida. Det bør diskuteres om det er etisk/samfunnsmessig forsvarlig å ta arealene ut av matproduksjon for å bygge til boliger eller industri, eller å legge arealene ut til f.eks. golf hvor bare noen få prosent av Bærums befolkning vil kunne ta del i de aktivitetene det tilrettelegges for, *når det finnes alternative områder til dette.*

Virkemidler:

- Jordloven
- Skogbruksloven
- Plan- og bygningsloven
- Konesjonsloven
- Odelsloven

NYE TILTAK:

- **sørge for en skjerpet jordvernpolitikk**
Gjennom arealplanleggingen skal det legges vekt på at Bærum bevares som en grønn bygd. Landbruksarealene er også en viktig faktor for en sammenhengende grøntstruktur.

1. Sikre bevaring av de 5 sammenhengende større jordbruksområdene:

- Arealene langs Griniveien, blant de beste produksjonsarealene (mesteparten er vedtatt til golfbane i kommuneplan 1999.)
- Lommedalen, mere marginale arealer mht matkornproduksjon
- Frogner/Tandbergjordene og Bjørum/Isi, svært gode produksjonsarealer
- Arealene på Bryn/Wøyen, svært gode produksjonsarealer
- Tanumplataet, viktig i kulturlandskapsammenheng og som produksjonsarealer

NB! Det er viktig å ha klare ytre grenser for disse områdene og en buffersone, gjerne med skog mot bebyggelsen.

2. Bruke jordpolitiske arealvurderingskartet (JAV) som et aktivt styringsverktøy i kommuneplansammenheng

I 1987 ble det foretatt en jordpolitisk arealvurdering som endte opp i et eget kart med avmerkede A, B, og C- områder.

I tillegg til de landbruksfaglige vurderinger inngår en del andre faktorer i vurderingsgrunnlaget. Hensynet til offentlige grunnlagsinvesteringer og ledig infrastruktur er forhold som også er vurdert opp mot landbruksinteressene i framtidige utbyggingssområder.

- A er områder med meget sterke landbruksinteresser,
- B er områder med sterke landbruksinteresser og
- C er områder med mindre sterke landbruksinteresser, eller de områdene som det vurderes å være til minst skade for landbruksarealene å omdisponere. Disse arealvurderingene bør brukes aktivt i arealplanleggingen.

Det er ønskelig med mere plan og styring mht arealpolitikken i jordbruket slik at arealbruken styres vekk fra de områdene der vi har de gode jordbruksarealene våre.

I A- og B- områdene bør det føres en streng praksis når det gjelder fradeling av tomter fra landbrukseiendommer.

I løpet av den 10-årsperioden siden JAV-kartene ble vedtatt, har en del av arealene blitt omdisponert, til tross for at de er definert med sterke eller meget sterke landbruksinteresser.

3. Kvalitetsklassifisering av landbruksarealene

Som et tillegg til JAV, eller på sikt en erstatning av JAV, bør landbruksarealene i Bærum klassifiseres ut fra egnethet for landbruksproduksjon.

4. Alle vedtak som omhandler landbruksareal ønskes behandlet i et eget politisk organ

Fram til 1994 hadde Bærum en egen landbruksnemnd som fikk alle saker vedrørende landbrukseiendommer til behandling eller til orientering. Landbruksnemnda besto av 5 politikere og landbrukskontoret hadde sekretærfunksjon. Det er ønskelig å gå tilbake til en tilsvarende ordning for å få bedre kunnskap om og kontroll med arealbruken.

5. Innføre en egen avgift for å ta i bruk jordbruksareal? (for eksempel tomtepris)

Dersom det settes en verdi på jordbruksarealet tilsvarende tomteprisene i Bærum vil det være nødvendig å tenke ut alternative løsninger isteden for å ta i bruk jordbruksarealene som letteste utvei og billigste alternativ på kort sikt.

6. Omdisponering av dyrka og dyrkbar mark til formål som ikke forringer jordsmonnet som produksjonsfaktor

Omdisponering av dyrka og dyrkbar mark til formål som er reversible, dvs at arealet i framtida kan tilbakeføres til jordbruk igjen, vil kunne sees på som vern av jordsmonnet som produksjonsfaktor. Denne type omdisponering bør kunne aksepteres til bl.a. nærfriområder, balløkker m.m. Arealene bør ikke reguleres, men fortsatt være LNF- områder.

De bør tilhøre landbrukseiendommen og eventuelt leies ut til det aktuelle formål.

• Sørge for en fortetting i byggesonen

Utbygging bør skje i områder der det allerede eksisterer boliger, i form av fortetting. Det kan ikke være et mål at alle boliger skal ha store hager/tomter når det er plassmangel i tettbygd strøk. Her må det heller lages flere fellesarealer til fritidsaktiviteter og turmuligheter.

• Foreta ny utbygging på mere lavproduktivt areal

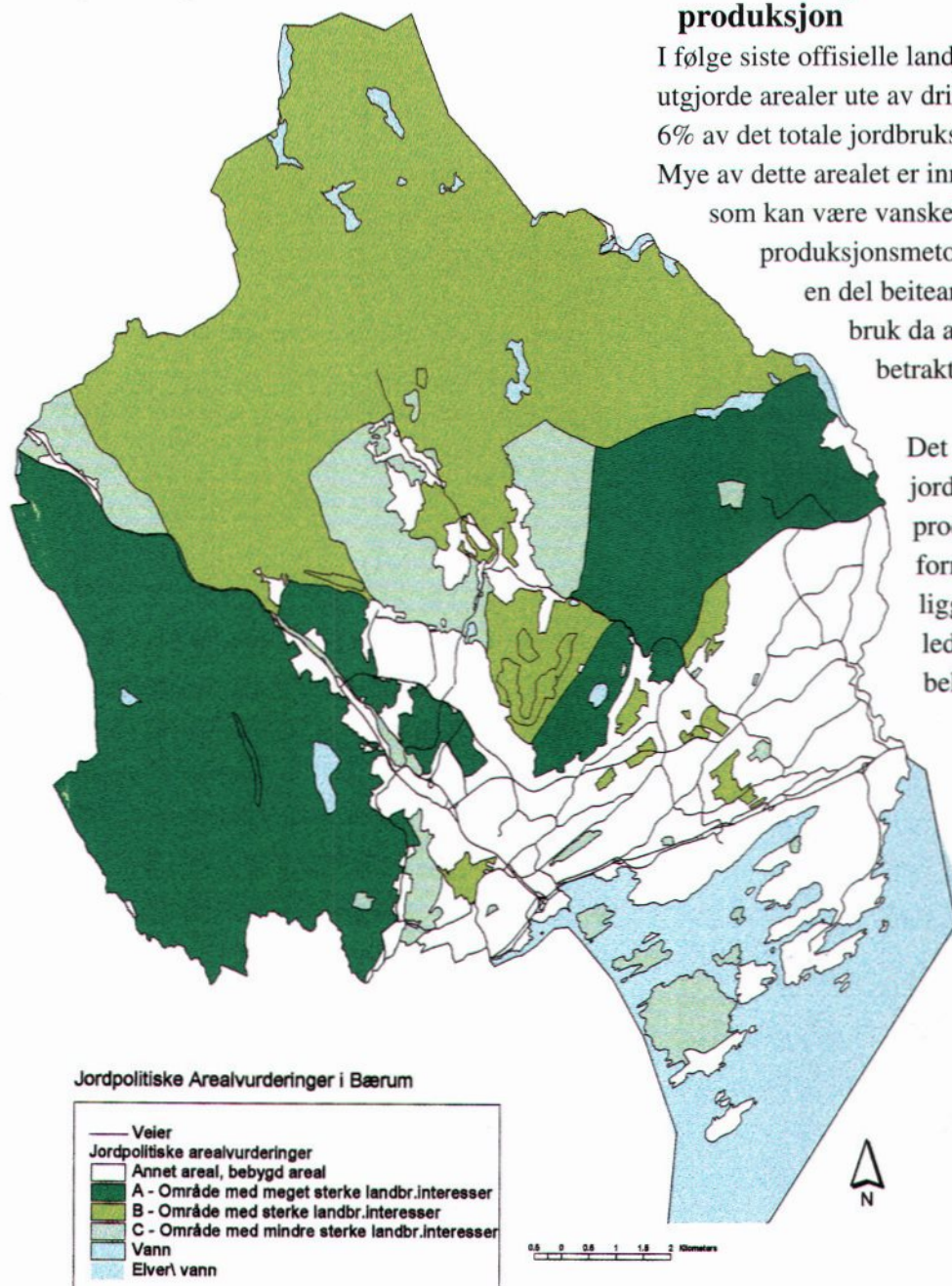
I kommunen finnes det noen lavproduktive områder som vil egne seg svært godt til boligområder dersom en legger til rette for det. Dette gjelder områder som i dag hovedsakelig ligger i marka, og der vil det være plass til både boliger og fritidsaktiviteter.

• Sikre at all produktiv jord er i produksjon

I følge siste offisielle landbrukstelling fra 1989 utgjorde arealer ute av drift 1 060 dekar. Dette er ca 6% av det totale jordbruksarealet i kommunen.

Mye av dette arealet er inneklemt "småapper" som kan være vanskelig å drive pga endrede produksjonsmetoder, samtidig som det er en del beiteareal som ikke lenger er i bruk da antall husdyr er redusert betraktelig de seinere tiår.

Det må være et mål at alt jordbruksareal i Bærum er i produksjon og drives på en fornuftig måte, dvs ikke ligger brakk (unntatt som et ledd i driftsformen for å bekjempe ugras).

Landbruket som næring

Arealressurser i Bærum

Kommunen plikter å utarbeide arealdel til kommuneplanen. Arealdelen skal omhandle forvaltning av kommunens arealer og naturressurser. Arealdelen og reguleringsplaner er juridisk bindende, og kommunestyret skal vurdere kommuneplanen og arealdelen minst en gang hver valgperiode.

Totalt landareal i Bærum kommune er 188 400 dekar.

Av disse er 110 000 dekar produktiv skog og 17 000 dekar jordbruksareal.

De resterende 61 400 dekar er bebyggelse, veier, vann, friareal mm.

Arealplanlegging og arealdisponering har stor betydning for mange forhold, bl.a biologisk mangfold, dyre- og plantelivet, naturvern- og friluftsinteresser, kulturverninteresser, bebyggelse og forurensning.

Jordbruksproduksjonen i Bærum

Området som strekker seg fra Oslo til Lier er kjent som et av de beste områdene i landet for jordbruksproduksjon på grunn av gode naturgitte forutsetninger som klima, jordsmonn, berggrunn og landskapets utforming mm.

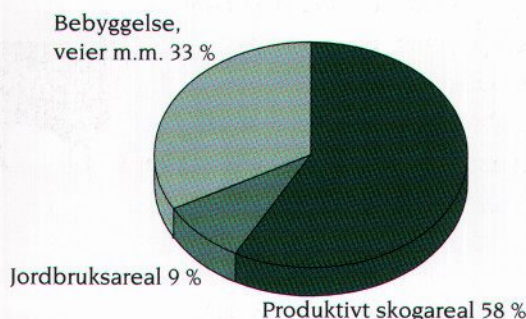
Helt fra andre del av 1800-tallet ble det drevet et variert jordbruk med produksjon av grønnsaker, frukt, bær og korn i tillegg til husdyrhold. Hver enkelt gård kunne imidlertid være spesialisert i en type produksjon, mye på samme måte som i dag.

Av dyrket areal i drift som i dag er ca 17 000 dekar, brukes 2/3 til korn og oljevekster. Mye av det resterende er til grasproduksjon for å dyrke fôr til storfe, sau og hest. Det er noe frukt og bær, men grønnsaker og poteter dyrkes det lite av i Bærum. Veksthusnæringen er også kraftig redusert de seinere årene, og vi har kun noen få store enheter igjen.

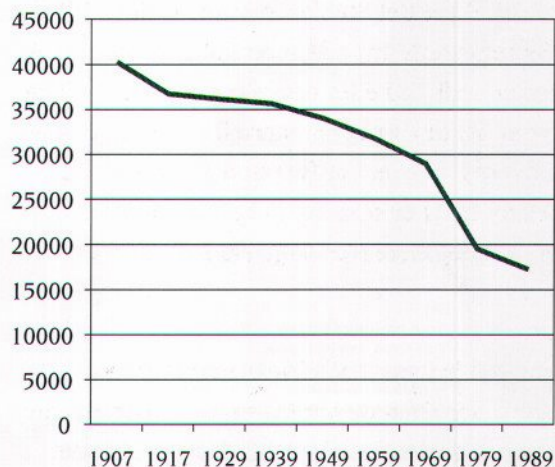
Det er registrert 213 landbrukseiendommer, av disse er 178 eiendommer over 5 dekar jordbruksareal. Etter Statistisk sentralbyrås landbrukstelling i 1989 var jordbruksarealet i alt 17 753 dekar og derav bortleid areal 6 939 dekar.

De 5 større sammenhengende jordbruksområdene, Grinijordene, Lommedalsjordene, Frogner/Tandbergjordene, Bryn/Wøyenjordene og Tanumplataet, spiller en viktig rolle for å gi bygda det grønne preget utenfor de tettest befolkede områdene.

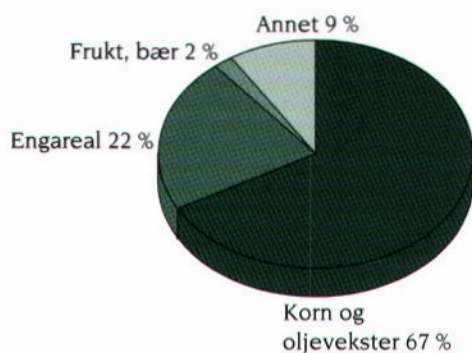
Bærum's totale landareal

Utviklingen av dyrket areal i 1000 dekar

Jordbruksareal i Bærum

Totalt areal i drift	17 200 dekar
Korn og oljevekster	11 500 dekar
Engareal til slått og beite, grønnfôr	3 800 dekar
Frukt og bær	400 dekar
Andre (gr.saker, poteter, rotv. mm.)	1 500 dekar

Korn og oljevekster:

En stor del av det dyrkede arealet i Bærum brukes til å dyrke korn og oljevekster. I 1989 var det 11 500 dekar. Kornet har som oftest god kvalitet, og mye av det kan brukes til matkorn.

Eng til slått og beite:

Dette er areal som brukes til å dyrke fôr til storfe, hest og sau. I 1989 var det registrert 3 800 dekar engareal.

Frukt:

Antall registrerte frukttrær i Bærum har blitt redusert svært mye de siste tiårene. I "toppåret" 1959 var det 86 300 trær, mens det i 1989 var 5 239 registrerte trær. Mange tidligere store fruktager er nedbygd eller har redusert arealet. Dette betyr at det kun er et par store fruktdyrkere igjen. Det dyrkes mest epler. Etterspørselen etter selvplukk av frukt er stor, og da befolkningen stadig øker bør det være rom for flere fruktdyrkere!

Bær:

Bærarealet har vært forholdsvis stabilt de siste 30 årene. Jordbær- og bringebærarealet har økt, mye pga stor interesse for selvplukk. Tidligere ble det

dyrket en del solbær og rips, men disse arealene er minimale nå. I 1989 var det registrert 90 dekar bærareal i Bærum.

Grønnsaker:

Det er liten produksjon av grønnsaker i Bærum, men vi har et par produsenter. Det er særlig tidliggrønnsaker som dyrkes. Mais for selvplukk har blitt en populær produksjon.

Husdyrhold i Bærum

Det er 60 gårdbrukere som søker produksjonstilskudd. Av disse er det 33 som har husdyr.

I dag har vi kun én besetning med melkekuer, men det produseres en del kjøtt på storfe og sau, og vi har tre store eggprodusenter.

Hesten som trekraft i landbruket, ble erstattet av traktoren, men vi opplever nå en betydelig økning av antall hest i bygda. Dette er hovedsakelig hobby- og ridehester, og det er etablert flere ridesentere i Bærum de siste årene.

I 1998 var antall registrerte husdyr i Bærum som følger:

Hester	147*
Storfe inkl. ammekyr	447
Melkekyr	13
Sauer	850
Griser	43
Høner	21 858
Bikuber	682

I tillegg er det en del husdyr vi ikke har registrert gjennom produksjonstilskuddsordningen.

Dette gjelder spesielt alle hestene.

* Totalt antas det å være 650-700 hester i Bærum nå.

Virkemidler:

Mange lover og forskrifter er med å regulere bruken av jordbruksarealene:

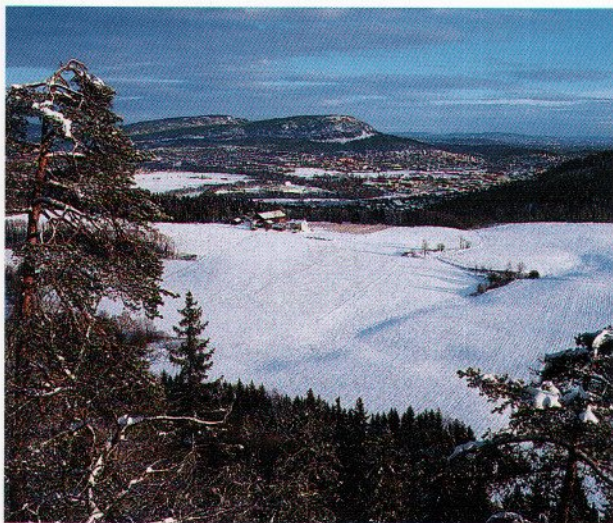
- Jordloven
- Konesjonsloven
- Odelsloven
- Føringer fra gjeldende stortingsmelding (St.meld. nr. 8 1992/93)
- Gjeldende jordbruksavtale

EKSISTERENDE TILTAK:

- bidra til at den resterende jordbruksproduksjonen i Bærum skal bestå som et aktivt jordbruk blant annet ved å drive informasjon om jordbruket i kommunen
- oppfordre brukerne til å søke på aktuelle tilskudd
- søke å få en felles landbruksvikarordning med Asker (når det gjelder sykdomsavløsning)
- medvirke til at all dyrka jord er i produksjon

NYE TILTAK:

- stimulere næringen til å utnytte nærheten til markedet - Norsk Gårdsmat - direktesalg - skilting
- bidra til enhetlige informasjonsskilt innen LNF-områdene

Skogbruksproduksjonen i Bærum

Etter skogbrukslovens §4 er kommunen skogoppsyn for all skog og skogsmark innen kommunen. I kommunen skal administrasjonen ha nødvendig fagkompetanse i skogbruk. Skogoppsynets oppgave er i følge skogbrukslovens formålsparagraf følgende:

“Fremme skogproduksjon, skogreising og skogvern. Det skal tas sikte på at skogbruket gjennom rasjonell skjøtsel kan gi et tilfredsstillende resultat for næringens utøvere og sikre effektiv og jevn råstofftilførsel til industrien. Videre skal det legges vekt på skogens betydning som rekreasjonskilde for befolkningen, som viktig del av landskapsbildet, som livsmiljø for planter og dyr og som områder for jakt og fiske.”

Virkemidler:

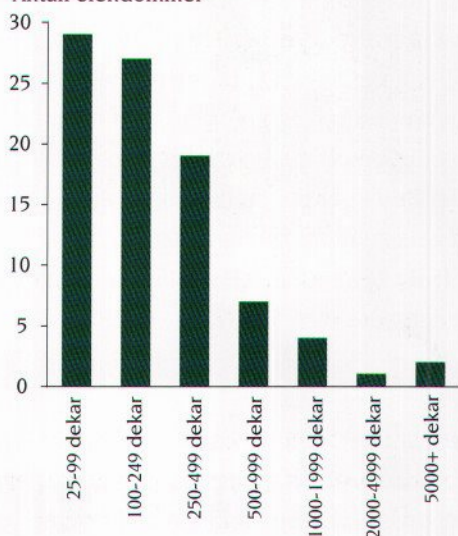
- Skogbruksloven
- Markaforskriften
- Friluftsløven

Eierstruktur

Det var 226 oppgavepliktige eiendommer med skog ved landbrukstellinga i 1989. Av disse har 89 eiendommer et skogareal større enn 25 dekar. Eiendommene har følgende fordeling etter størrelse:

Produktivt skogareal

Antall eiendommer

Hogstklassefordeling

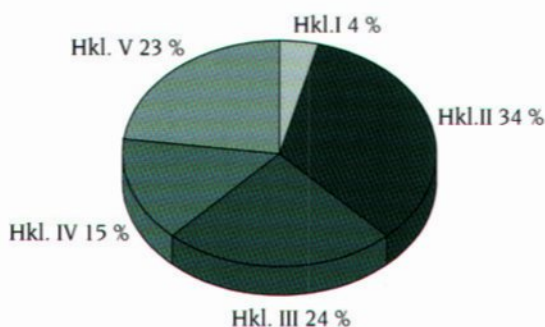
En praktisk måte å dele skogen inn i er å bruke hogstklasser. Dette er en inndeling etter skogens modenhet og utvikling i fem klasser:

- I: Avvirkede arealer hvor naturlig foryngelse ennå ikke har etablert seg eller planting ennå ikke er utført.
- II: Plantefelt hvor en har fått nok planter til å etablere seg enten ved naturlig foryngelse og/eller ved planting.
- III: Yngre produksjonsskog
- IV: Eldre produksjonsskog
- V: Gammel skog

Tidspunktet for når skogen går inn i de ulike hogstklassene er avhengig av skogens alder og skogsmarkas produksjonsevne. På den beste skogsmarka vil skogen gå inn i hogstklasse III ved 20 års alder, i hogstklasse IV ved 45 års alder og hogstklasse V ved 70 års alder.

Skogene i Bærum ble i 1986-1989 registrert for å lage skogbruksplaner til skogeierne. En kom den gang fram til følgende fordeling av det produktive skogarealet på de ulike hogstklasser:

Hogstklassefordeling i prosent

Som vi ser var ca 23% av skogen eldre enn 70 år og 15% av skogen var i aldersgruppen 45-70 år.

Bonitetsfordeling

Bonitet er et uttrykk for skogsmarkas evne til å produsere skogsvirke. Gjennom forskning er en kommet fram til at trærnes høyde i forhold til

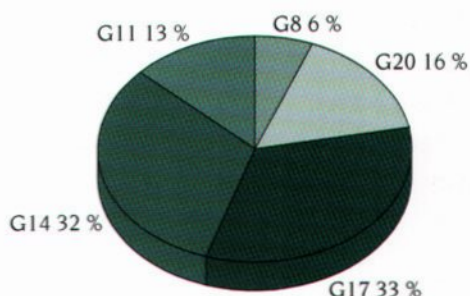
alderen er det beste uttrykk for boniteten. Boniteten kan variere med ulike treslag. Det er derfor vanlig å oppgi hvilke treslag en har bonitert på.

På eksempelvis bonitet "G20" vil gran bli 20 meter høy når den er 40 år gammel. På bonitet "G17" vil grana bli 17 meter ved 40 års alder, osv. Er det bonitert på furu settes bokstaven F foran.

Bonitetene 17-20 blir ofte kalt høy bonitet, 11-14 middels bonitet og 6-8 lav bonitet.

Det produktive skogarealet i Bærum (i alt 110 000 dekar) har følgende fordeling av de ulike bonitetene:

Skogarelaet i Bærum fordelt på bonitet

Som det går fram av figuren er 49 % av skogarealet i Bærum høybonitets skogsmark, 45 % middels bonitet og 6 % lav bonitet. Dette utfra registreringene foretatt i 1986-89.

Treslagsfordeling

Registrering av treslagsfordelingen er gjort utfra stående kubikkmasse. Det er kun delt inn i gran, furu og lauv. Registreringen ble foretatt i perioden 1986-89. Av den stående kubikkmassen i Bærums skoger er: 82% gran, 8% furu og 10% lauv.

Tilvekst

Tilveksten er det volum skogen legger på seg hvert år. I 1990 ble tilveksten beregnet til å være 37 000 m³/pr år for det samlede skogareal i Bærum.

Maskiner, utstyr

Det alt vesentligste av den skogen som avvirket i Bærum avvirket med hogstmaskiner og kjøres frem til bilvei med lastetraktor. I tillegg til disse spesialmaskinene finnes det på gårdene firehjulsdrevne traktorer med vinsj som nyttes til skogsdrift.

Veiklasse	Antall anlegg	Veilengde kilometer
2	3	2,9
3	20	38,6
4	6	10,9
X	24	47,1
Sum	53	99,5

Skogsveier

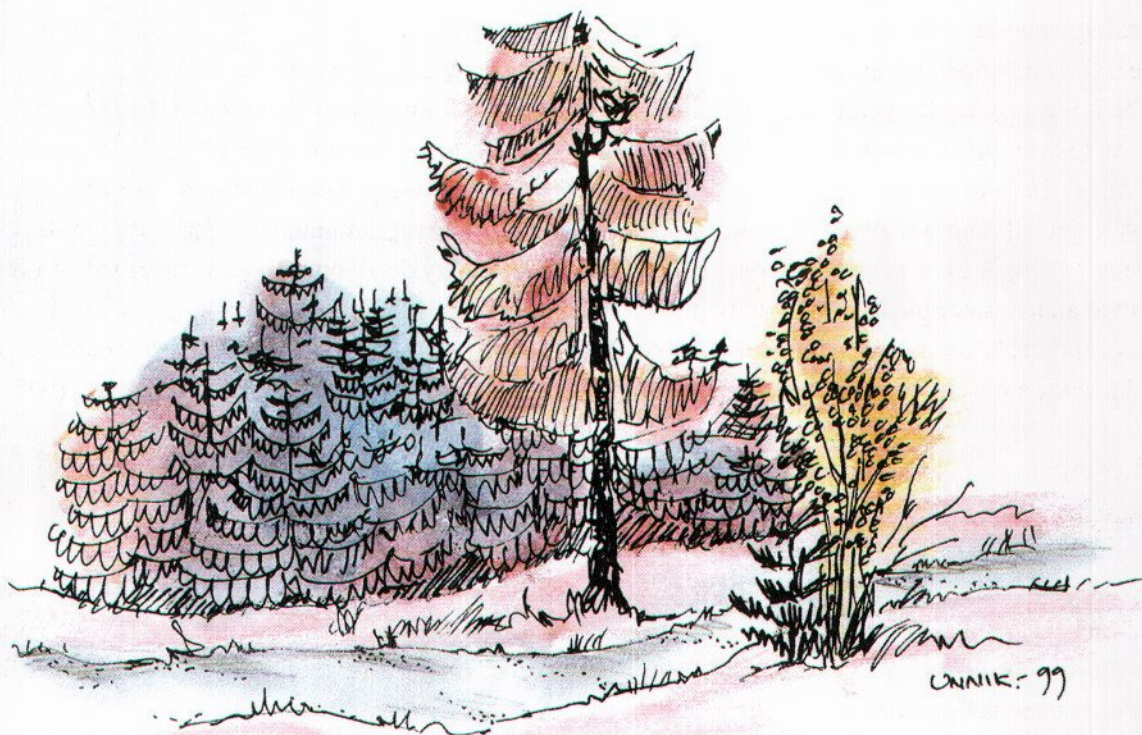
I 1988 ble det laget en statusrapport for skogsbilveiene i Bærum. Arbeidet ble utført som et prosjekt i regi av fylkesmannens landbruksavdeling. Veiene er registrert i ulike veiklasser etter standarden på veiene. Veiklasse 2 er helårs bilvei med høy standard, veiklasse 3 er helårs bilvei for landbruket, veiklasse 4 er sommer bilvei. I rapporten ble de skogsbilveiene som ikke tilfredsstilte kravene til veiklasse 2, 3 eller 4, klassifisert som veiklasse "X". Nedenfor er satt opp fordelingen av veiene på de ulike veiklassene.

Skogsbilveiene i Bærum kommune fordelt etter veiklasser:

I følge rapporten bærer skogsbilveiene i Bærum preg av at de er gamle og derfor bygd etter andre krav enn dagens.

Konklusjonen er at 36% av anleggene har behov for ombygging, 30% behov for tyngre vedlikehold og de resterende 34% klarer seg med ordinært vedlikehold.

Når det gjelder traktorveinettet er det ikke gjort noen tilsvarende undersøkelse.

FLERBRUKSPLAN I SKOGBRUKET

MARKAFORSKRIFTEN etter skogbrukslovens §17b.

Formålet med forskriften er å sikre at utøvelse av skogbruk i marka bidrar til å bevare og utvikle områdets kvaliteter knyttet til friluftsliv, naturmiljø, landskap, kulturminner og vannforsyning. Virkeområde for forskriften er alt skogareal i Bærum med unntak av arealene i byggesonen og øyene i fjorden. Forskriften pålegger alle som skal hogge skog å melde fra om hogsten til kommunen minst tre uker før planlagt hogst.

Biologisk mangfold

Bevaring av biologisk mangfold innenfor rammen av bærekraftig skogbruk er den største utfordringen til dagens skogbruk. Ny kunnskap gjør oss i stand til å finne praktiske løsninger hvor en kan kombinere stedstilpasset skogbehandling med bevaring av arter.

Biologisk mangfold er definert på tre nivåer:

1. **Arter.** Artsmangfold dreier seg i praksis om hvor mange arter det totalt er innenfor et bestemt geografisk område.
2. **Gener.** Genetisk mangfold gjenspeiler at den enkelte art har genetisk variasjon. I praksis vil det si at en art varierer genetisk innenfor sitt utbredelsesområde.
3. **Økosystemer.** Mangfold av økosystemer vil si at artene er avhengig av fysiske forhold og samspill med andre arter innenfor et bestemt geografisk område. Et slikt område kan være stort eller lite etter artens krav.

Nøkkelbiotoper

Nøkkelbiotoper er områder som er viktige for bevaring av biologisk mangfold fordi de inneholder naturtyper, elementer eller arter som i dag er sjeldne i landskapet.

I Bærum er det ikke gjort noen systematisk registrering av nøkkelbiotoper, men Løvnskiold-Vækerø gjennomførte i 1995 en registrering av nøkkelbiotoper innenfor sine eiendommer. Resul-

tatet av denne registreringen er offentliggjort i rapporten "Dokumentasjon for biologisk mangfold, datert 28.05.96." Stedfestingen av den enkelte nøkkelbiotop er imidlertid ikke offentliggjort.

Kommunen har startet et eget prosjekt for å kartfeste nøkkelbiotoper i et Miljøatlas.

Vernede områder

Bærum kommune har følgende verneområder i skog:

- Kolsås-Dælivann landskapsvernområde med 4 naturreservater:
  1. Dalbo naturreservat
  2. Skotta naturreservat
  3. Kolsåstoppen naturreservat
  4. Kolsåstupene naturreservat
- Stubberud skogpark
- Ramsås naturreservat
- Enli naturreservat
- Tuemyr naturreservat
- Vensåsmyra naturreservat
- Vallerkroken naturreservat og
- Triungsvann våtmarksområde

I 1993 laget kommunen v/Park - og idrettsvesenet en trykksak om naturvernområder i Bærum, (Bæringen nr. 14/93.).

I tillegg til de vernede områdene er det flere områder som av fylkesmannen er foreslått vernet og som er under behandling.

Generelle flerbrukshensyn

Direktoratet for naturforvaltning (DN) utarbeidet i 1986 et opplegg for flerbrukshensyn i skogbruksplaner. Metoden er beskrevet i DN rapport nr 8a og b 1987.

Følgende flerbrukshensyn registreres: Randsone, fuktskog, busksjikt, fleraldret skog, store lauvtrær,

edellaavskog/oreskog, vinterbeite for elg, beitetrær for storfugl, spesielle observasjoner. For hvert bestand blir det registrert inntil tre flerbrukselement.

I 1993 ble det gjort en undersøkelse i Bærum av hvordan skogbruksplanenes flerbrukshensyn ble fulgt. Undersøkelsen ble gjort som en hovedoppgave ved Norges Landbrukshøgskole. Fra undersøkelsen hitsettes følgende:

“Undersøkelsen viser at det generelt ble tatt meget bra hensyn til flerbruksforslagene i skogbruksplanene. I tillegg ble det registrert flere flerbrukshensyn som var tatt utover forslagene i skogbruksplanene. Dette tyder på at det var stor vilje hos skogeierne og entreprenørene til å ta flerbrukshensyn.”

Markaforskriftens krav til fremtidige skogbruksplaner

Skogbruksplaner skal utformes slik at de er tilpasset markaforskriftens bestemmelser om skogbehandling og skogsdrift. Skogbruksplanene skal også ivareta miljøhensyn som strekker seg ut over det enkelte bestand. Dette vil medføre at tilpasninger må skje på tvers av eiendomsgrenser. Planlegger må derfor kunne se flere skogbruksplaner i sammenheng.

Levende skog

Skogeiersiden, tømmerkjøperne, friluftsjonene og myndighetene har gjennom prosjektet “Levende skog” blitt enige om standarder for et bærekraftig norsk skogbruk. Standardene ble vedtatt sommeren 1998. De er publisert i kortversjon og som bok. Disse standardene ligger til grunn for skogbruken i Bærum.

Avvirkning.

Til høyre er en oversikt over avvirkningen i Bærums skoger i perioden 1982 til 1997. Avvirkningen har variert fra 36 000 m³ til 16 000 m³. De senere år har avvirkningen ligget på 16 000-20 000 m³.

EKSISTERENDE TILTAK:

- sikre at skogbruken tar flerbruks- og miljøhensyn, bl.a. gjennom bruk av de nye standardene for et bærekraftig norsk skogbruk
- redusere forurensningen fra skogbruken til et minimum
- opprusting og vedlikehold av skogsbilveiene

NYE TILTAK:

- økt vektlegging av skogens betydning som rekreasjonskilde for befolkningen, bl.a. gjennom økt tilrettelegging.
- dokumentere og sikre biologisk mangfold i skog:
  - gjennomføre, og finansiere, en kvalitetskontroll av nøkkelbiotopregistreringene
  - kommunalt frikjøp av nøkkelbiotopareal større enn 1% av skogeidommens areal
  - opprette og holde vedlike et eget register over områder av stor verdi for det biologiske mangfoldet i kommunen
- tilby skogbruksplaner for alle skogeidommer innen år 2000

Avvirket kvantum fra Bærums skoger i perioden 1982-1997

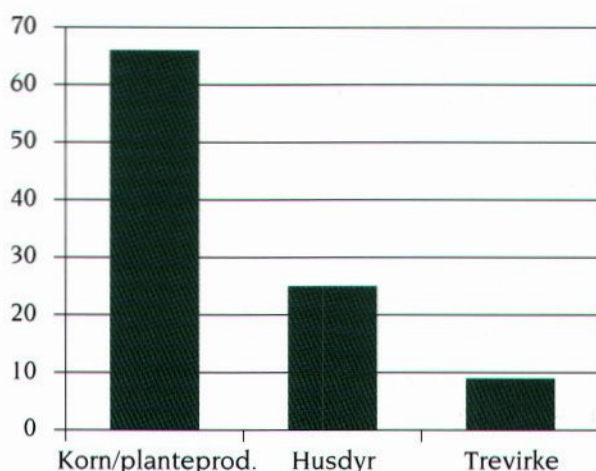

Verdiskapning og selvforsyning ut fra landbruksproduksjonen i Bærum i 1998

Brutto salgsverdi av det landbruket i Bærum produserer i løpet av et år er ca 77,5 millioner kroner. Av dette kommer ca 66% fra korn/planteproduksjon, 25% fra husdyrproduksjon og 9% fra skogbruket.

Produksjonstilskudd og andre offentlige tilskudd til landbruket i Bærum utgjorde 5,3 millioner kroner i 1998.

Brutto salgsverdi av landbruksproduksjon i Bærum i %

NB! Tallene inkluderer ikke planteskoler/gartnerier eller ridesentrene. Disse har antagelig en relativt stor salgs/omsetningsverdi som vi ikke har statistikk på.

Noen eksempler på produktmengder:

Korn:

Bærums kornareal på 11 500 dekar produserer 4,3 millioner kg korn med en gjennomsnittsavling på 375 kg/dekar. På de gunstigste arealene kan avlingen bli inntil 600 kg/dekar. Vi regner at omtrent halvparten av kornet brukes til matkorn.

Brutto salgsverdi av kornet er ca 51,6 millioner kroner.

Kjøtt: (Dersom alle dyr slaktes på en gang.)

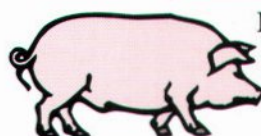
Verdien av alt storfe i Bærum tilsvarer ca 115 000 kg kjøtt, tilsvarende ca 3,45 millioner kroner. Med et forbruk på 20 kg kjøtt per innbygger og år vil dette dekke behovet til 5 750 personer.

Verdien av sauene tilsvarer ca 34 000 kg kjøtt og 3 400 kg ull.

Med et forbruk på 6,2 kg sauekjøtt per innbygger og år dekker dette behovet til 5500 personer.

Verdien av grisene tilsvarer ca 3 225 kg kjøtt.

Med et forbruk på 23 kg per innbygger og år dekker dette behovet til 140 personer.

Egg:

Det er i underkant av 22 000 registrerte verpehøns i Bærum. Disse verper nesten 432 000 kg egg per år. Med et forbruk på 10,75 kg per innbygger og år dekker dette behovet til 40 000 personer, dvs nesten halvparten av Bærums befolkning!

Salgsverdien av eggene er ca 13,8 millioner kroner.

Melk:

Totalt forbruk av melk per person og år er 160 liter, inkludert yoghurt, fløte og rømme.

I Bærum produseres det ca 81 000 l melk per år, noe som tilsvarer forbruket til 500 personer.

Trevirke:

Det avvirkes ca 20 000 m³ tømmer per år. For å bygge et bolighus trengs det ca 40 m³ tømmer. Det vil si at det hogges tømmer tilsvarende ca 500 bolighus i Bærum årlig.

Bruttoverdien på tømmer er ca 370 kr per m³. Avvirkningen tilsvarer ca 7,4 millioner kroner. I tillegg kommer produksjon av ved for salg og inntekter fra salg av juletrær, men her har vi ingen statistikk.

Konklusjon:

Landbruksproduksjonen i Bærum er på langt nær stor nok til å dekke forbruket for innbyggerne. Det er likevel viktig å ta vare på de eksisterende produksjonsarealene da det er mulig å utnytte arealene mye mer intensivt i en eventuell krisesituasjon.

Det er utarbeidet en egen beredskapsplan for landbruket i Bærum som ajourføres med jevne mellomrom.

Kilde for beregning av forbruk: Statistisk sentralbyrå

Økologisk landbruk – en ny utfordring

Økologisk landbruk er et prioritert område i den nasjonale landbrukspolitikken. Dette ut fra to hovedbegrunnelser:

1. Det er en miljøvennlig produksjon der hvert bruk i det alt vesentlige baserer driften på egne ressurser, uten tilført kunstgjødsel eller plantevernmidler.
2. Det er økende etterspørsel etter økologiske landbruksprodukter. Det er ønske om mest mulig norskproduserte varer som det er naturgitte forutsetninger for å produsere her i landet.

Økologisk produksjon er dyrere og mer krevende enn konvensjonell drift. Derfor gis det *omleggings-tilskudd* og ekstra *arealtilskudd* til denne driftsformen.

Vilkår for tilskudd er at arealet er godkjent som økologisk. Landbrukstilsynet og Næringsmiddel-tilsynet er kontrollmyndighet, og DEBIO er den utøvende kontrollinstans. De kontrollerer og klassifiserer driften som økologisk. DEBIO stiller også krav om at skogen ikke må sprøytes når en økologisk drevet gård har dyra på utmarksbeite.

Landbrukets Forsøksringer har lokale forsøk og er sentrale når det gjelder *faglig veiledning* i jord- og plantekultur.

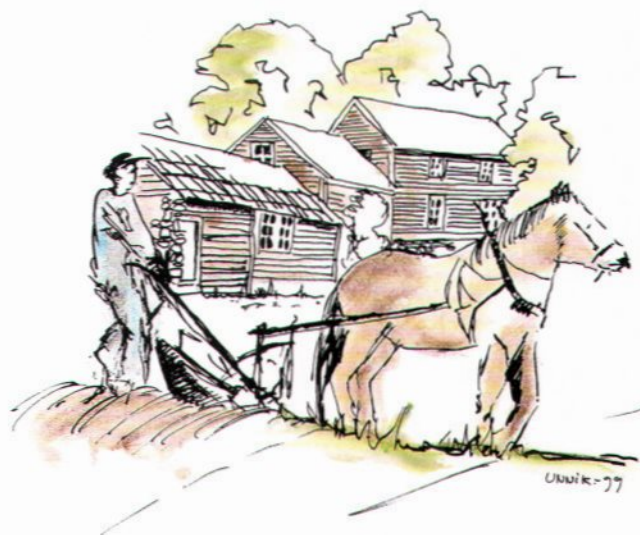
Stadig større forbrukergrupper etterspør økologiske varer. I Bærum vil produsentene ha forbrukermarkedet lett tilgjengelig. Det vil være en miljøgevinst dersom det lokalt satses på både produksjon og omsetning av varene.

Bærum er i en startfase hvor to gårdbrukere har søkt om godkjenning etter DEBIO's driftsregler som økologisk areal i 1998. Det er noen flere i Asker, så dette gir mulighet for et fagmiljø.

Det Kgl. Selskap for Norges Vel ønsker å etablere et senter for demonstrasjon og utvikling av bærekraftig landbruk i Norge. Dette inkluderer blant annet økologisk landbruk og skal skje på Norges Vels eiendom Øverland i Bærum.

EKSISTERENDE TILTAK:

- informere og gi veiledning i forhold til regelverk og tilskuddsordninger i økologisk landbruk

Miljø og forurensning – landbrukets miljøansvar

Hensynet til miljøet er en grunnleggende premis for utviklingen av et bærekraftig landbruk. Jord- og skogbruket vil ikke være bærekraftig på lang sikt uten at vi tar hensyn til naturgrunnlaget. Driftsmåtene i landbruket må utformes slik at de livsbærende prosessene i luft, vann, jord og vegetasjon ikke blir ødelagt.

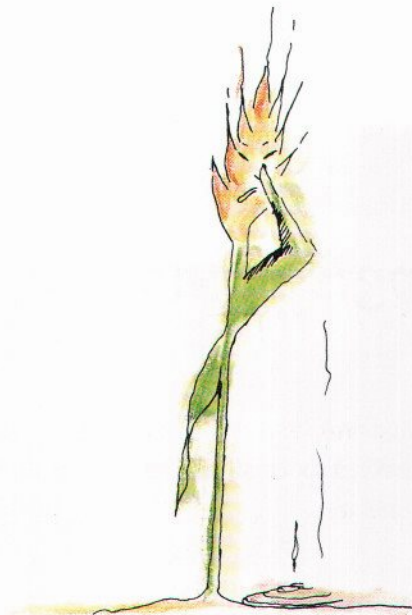
Kravet til effektivitet og økonomi må hele tiden veies opp mot ressursgrunnlaget og miljøverdiene. Å produsere sunn, god mat samtidig som det tas hensyn til alt liv og landskapet, vil i framtida bli norsk landbruks viktigste konkurransefortrinn.

Dagens landbruk preges av økte krav til miljø, kvalitet og effektivitet. I tillegg kreves økt kunnskap om hvordan en best kan ta vare på de ressursene som er på gården, og hvilke tiltak som bør settes inn der ting ikke fungerer tilfredsstillende.

MILJØPROBLEMER OPPSTÅR NÅR...

- for store tilførsler av plantenæring (kunstgjødsel, husdyrgjødsel eller annen organisk gjødsel) fører til forurensning av vassdrag, grunnvann og kystområder
- jordarbeiding om høsten fører til tap av jord og næringsstoffer
- feil bruk av plantevernmidler, gjødsel og avfallsstoffer påvirker flora og fauna, forurenser jord og vann og kan overføres til matvarene
- luft forurennes av gasstap fra husdyrgjødsel, brenning av halm, drivstoff mm.

Det er ikke mulig å drive moderne landbruk uten å møte noen av disse miljøproblemene. Spørsmålet blir hvordan man kan redusere eller hindre disse uønskede virkningene og samtidig ha et bærekraftig landbruk.

Landbrukets innsats mot miljøproblemer:

Gjennom de ulike virkemidlene er forurensningen fra landbruket blitt betraktelig redusert de siste 10 årene.

Innføring av obligatorisk gjødslingsplanlegging skal bidra til at bonden ikke gjødsler mer enn det som er nødvendig slik at en unngår overgjødsling og fare for avrenning til vassdrag.

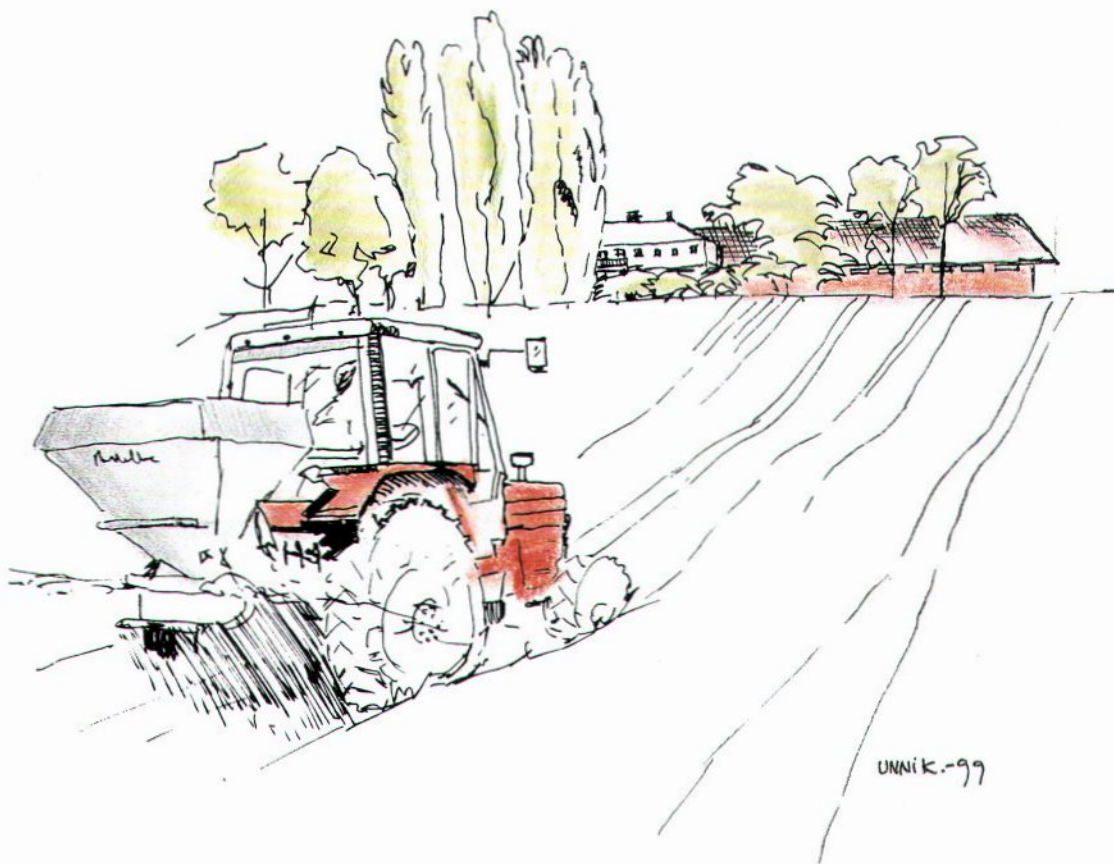
Tilskudd til endret jordarbeiding har som mål at mye av vårkornarealet skal overvintre i stubb, dvs uten jordbearbeiding, spesielt den mest erosjonsutsatte kornjorda. For øvrig er det mye gras- og engarealer på de mest bakkete og dermed mest erosjonsutsatte jordene i Bærum. I tillegg sås det høstkorn på en stor del av kornarealet. Dette blir ikke registrert i statistikken, men har som regel en god erosjonsdempende virkning.

Avfall:

Mye av plasten som nyttes i landbruket kan resirkuleres og brukes til for eksempel søppelsekker, mens den delen som ikke er ren nok kan brukes til energitnyttelse. De senere årene har mye av landbruksplasten blitt levert til spesialavfallsmottak.

Spillolje og gamle bilbatterier mm. som tidligere var vanskelig å kvitte seg med, kan nå leveres via kommunens egne spesialavfallsmottak.

Rester av plantevernmidler skal helst leveres i originalemballasjen, og ulike midler skal ikke blandes.

Midlene blir destruert i forbrenningsanlegg med strenge miljøkrav mht utslipp av fremmede stoffer.

Virkemidler:

En rekke forskrifter er utarbeidet for at landbruket skal handle miljøbevisst:

Forskrift om:

- **Obligatorisk gjødslingsplanlegging**

Gjødslingsmengden som tilføres jorda skal være tilpasset plantenes næringsbehov og jordas næringstilstand slik at en unngår overgjødsling og avrenning av næringsstoffer til bekker og vassdrag.

- **Lagring og spredning av husdyrgjødsel**

Skal hindre at husdyrhold fører til forurensning av luft, vassdrag, sjøer, grunnvann, fjorder og havområder og sikre at husdyrgjødsel disponeres på en slik måte at hensynet til det biologiske mangfoldet ivaretas.

- **Investeringsstøtte til miljøtiltak i landbruket**

Hensikten er å verne jordbruksområder, hindre erosjon, arealavrenning og forurensning fra jordbruket og øke naturlig grønnstruktur i kulturlandskapet ved hjelp av tilskudd til tekniske miljøtiltak og miljøplantinger.

- **Håndtering og bruk av plantevernmidler**

Ordning fra 1997 krever at alle yrkesdyrkere som bruker plantevernmidler skal ha et autorisasjonsbevis som bekrefter at de har gjennomgått et relativt omfat-

tende kurs, og bestått eksamen. Beviset må legges fram for å få kjøpt plantevernmidler i større mengder.

- **Tilskudd til endret jordarbeiding**

Hensikten er å unngå jordarbeiding på erosjonsutsatt areal om høsten og stimulere til tilsåing med vegetasjon for å redusere erosjon og arealavrenning av jord og næringsstoffer fra jordbruksareal.

EKSISTERENDE TILTAK:

- generelt bruke virkemidlene, informere om og stimulere til tiltak for å oppnå statlige målsettinger mht forurensning fra landbruket
- følge opp pålagte kontrollrutiner i forhold til bøndene i forbindelse med forskriftene
- bistå med å organisere innsamling av landbruksplast (søkes overført til VAR-etaten)

NYE TILTAK:

- bistå til en bedre håndtering av hestegjødsel der det ikke finnes tilfredsstillende lagringsmuligheter på gården.
- utvikle et system for mottak og kompostering av hestegjødsel i samarbeid med andre kommunale etater. Kommunen kan kompostere til eget bruk og eventuelt salg.

Områdetiltak

Et nytt prioritert satsingsområde fra Landbruksdepartementet er områdetiltak for å sikre en bedre utnytting og målretting av virkemidlene på miljøområdet. Formålet med satsingen er å opprettholde eller forbedre miljøkvaliteter i vassdragene og i kulturlandskapet.

Områdetiltak går ut på at man planlegger en miljø-satsing for et område som for eksempel nedslagsfelt, dalside, grend, vassdrag og lignende. Grunneiere, kommunen og eventuelt andre berørte parter lager et prosjekt hvor de beskriver hva de ønsker å oppnå, og hvilke virkemidler de tenker seg å bruke. Områdetiltak kan omfatte både kulturlandskapstiltak og forurensningstiltak og dermed utløse tilskuddsmidler fra miljøvernforvaltningen, landbruksforvaltningen, kulturminnemyndighetene og eventuelt andre. Samordningen skal bidra til en mer helhetlig miljøforvaltning og til mer effektiv bruk av de tilskuddsmidlene som finnes.

Lokal problemløsning står i fokus. Av den grunn er det avgjørende å nå ut med informasjon om satsingen til de lokale aktørene, slik at den blir forankret i lokalsamfunnet.

Landbrukskontoret har søkt av fylkesmannens satsingsmidler til å få en koordinator til å gjennomføre flere informasjonsmøter i løpet av 1999, og vi ønsker å opprette en samarbeidsgruppe.

Målet er at vi i løpet av året har definert minst ett område som skal initiere tiltak for å bevare kulturlandskapet og få bedre miljøkvaliteter.

Vi antar at dette også vil virke positivt inn på at flere tilskuddsmidler tilflyter landbruket i vår kommune.

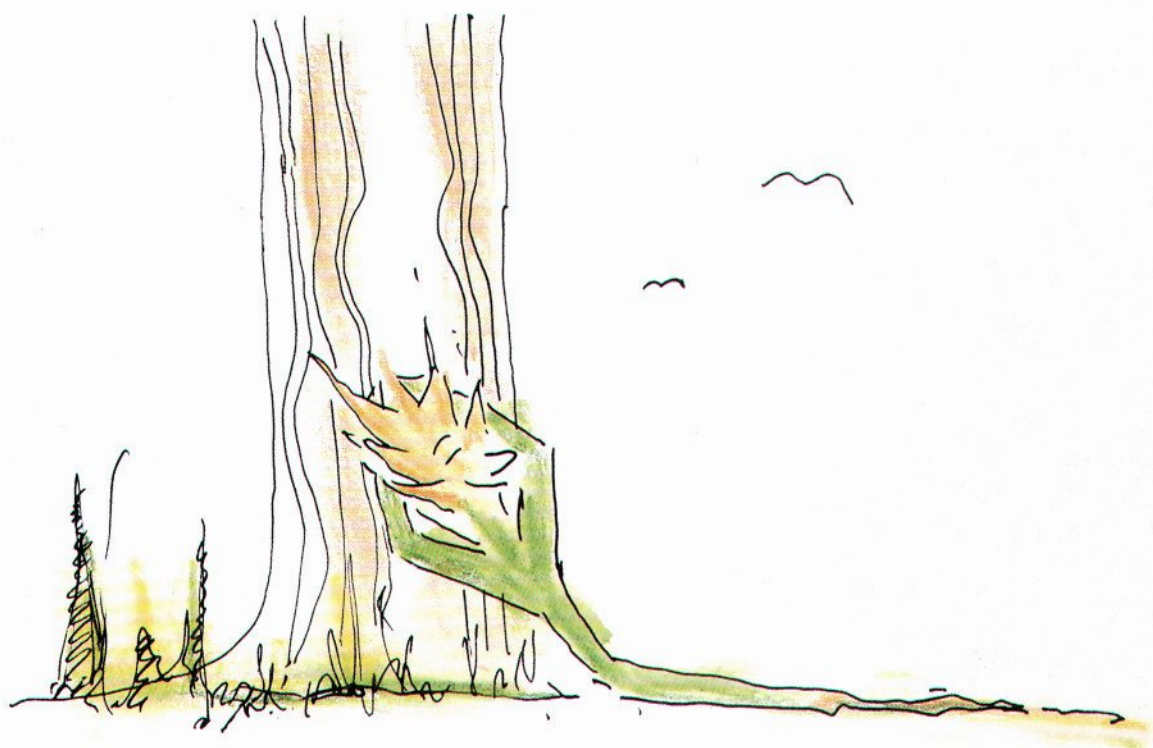
NYE TILTAK:

- opprette en samarbeidsgruppe bestående av landbruksorganisasjonene og ulike kommunale aktører
- gjennomføre informasjonsmøter i løpet av høsten 1999
- velge ut minst ett område for satsing på både kulturlandskapstiltak og forurensningstiltak

Landbruk - Friluftsliv

En hovedoppgave i den nasjonale friluftspolitikken er å ta vare på naturpregede områder inntil og inne i byer og tettsteder (St. meld. nr. 40 - 1986-87).

Den siste 20-årsperioden har medført en markert reduksjon av Bærums grønne arealer og dette gir press på gjenværende landbruksarealer i LNF-områder. (Landbruk-, Natur- og Friluftsområder).

Allmennhetens rett til å ferdes fritt i skog og mark er en del av vår kulturarv. Den frie ferdselsrett er en hevdvunnen rett fra en tid hvor folks utnyttning av utmarksressursene var en del av livsgrunnlaget. Gjennom allemannsretten er allmennheten sikret tilgang til norsk natur. Dette skal skje på en skånsom måte, og retten sikrer både eiers og brukers interesser.

Det er viktig med planlagt tilrettelegging for å unngå konflikter. Økt urbanisering og turisme

skaper et friluftsfolk med tildels manglende kjennskap til landbruksdrift og til ansvaret i ferdselsretten.

Allemannsretten strekkes i blant i lengste laget i forhold til ferdsel på tun, innmark, i skogplantefelt og beiteområder.

På den annen side kan den moderne landbruksdrift ha slettet gamle tråkk og ferdselsårer som i dag kunne vært brukt som turveier og forbindelser ut i marka. Et annet potensielt konfliktområde er driftsformen innen skogbruket. De senere årene er det imidlertid lagt større vekt på innarbeiding av flerbrukshensyn i skogbruket.

Landbrukspolitikken og virkemidlene i form av lover, forskrifter og tilskuddsordninger legger opp til å innarbeide friluftsaspektene som en viktig rammebetingelse for næringsutøvelse i primærnæringene.

Mellom ulike ferdselsgrupper kan det også oppstå interessekonflikter for eksempel i forbindelse med ridning eller terrengsykling på stier beregnet for gående.

Ferdselsregler:

For å unngå konflikter landbruk/friluftsliv må det informeres om ferdselsregler. Sammen med andre må vi benytte en hver anledning til informasjon om å ta hensyn til landbruket:

- Ikke tråkk i åker, eng og kulturbeite
- Bruk veier og stier som er åpne for alminnelig ferdsel om sommeren
- Husk å lukke grunder og le
- Ikke ødelegg gjerder ved klyving
- Husk båndtvang. Ha alltid kontroll over hunden (generell båndtvang 01.04 - 20.08)
- Kryssing av skogplantefelt er ikke tillatt
- Skogplantefelt regnes som innmark for å beskytte småplantene fram til 2 m høyde
- Unngå unødig ferdsel på beitemark som ikke er kulturbeite
- Unngå å skade greiner og bark på busker og trær
- Ikke kast avfall i naturen. Sjøppel kan skade dyr, før og landbruksmaskiner

I 1998 ble det utarbeidet en grøntstrukturanalyse med strategier for å sikre nærområder for friluftsliv og grønne korridorer/ forbindelseslinjer til marka og fjorden.

De jordbruksområdene som er igjen i byggesonen, er i tillegg til å være produktive dyrkingsarealer, viktige for kommunens grøntstruktur.

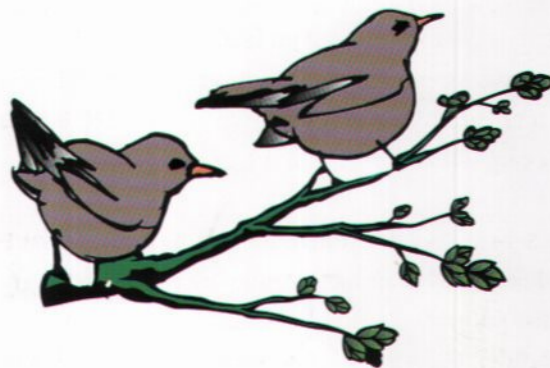
Som eksempel nevnes arealene i Østre Bærum ved Ballerud, Skallum og Gjønnes. Det er arealer som må bevares grønne i flerbruksinteresse for området.

EKSISTERENDE TILTAK:

- bevisstgjøre kommunens innbyggere om at allemannsretten også gir plikter. Informere om at landbruksdrift og husdyrhold må respekteres. Ferdselsrett og ferdselsvett

NYE TILTAK:

- vektlegge informasjon og grunneierkontakt ved planlegging og etablering av tur- og ridestier i landbrukets kulturlandskap. Kontakten mot grunneiere gjøres via landbrukskontoret
- klargjøre kommunens ansvar overfor grunneiere som frigir areal til fritidsaktiviteter

Landbruk - golf

Ifølge Landbruksdepartementet bør gode jord- og skogbruksarealer generelt forbeholdes det aktive landbruk. Jordvernpolitikken må derfor legges til grunn også når lokaliseringalternativ for golfanlegg vurderes.

Der det likevel planlegges å ta i bruk gode jordbruksarealer til golfanlegg, er det viktig å påse at det er de lavproduktive arealene som tas ut av produksjon og at inngrepene i terrenget blir begrenset, slik at arealene uten urimelig store kostnader kan tas i bruk til landbruk igjen.

I dag har vi tre golfbaneanlegg i Bærum: Oustøya og Lommedalen er 18-hullsbaner, mens Ballerud er 9-hullsbane. I tillegg er det også en treningsbane i Lommedalen. Like over grensen mellom Bærum og Oslo ligger golfbanen på Bogstad (18-hullsbane). Det er vedtatt golfbane på Haga (18 pluss 9-hullsbane). Denne er for tiden under regulering.

Norges Golfforbund har stadig ønske om flere nye anlegg.

Et golfbaneanlegg har store dimensjoner. Det kreves ca 600 dekar for 18-hullsbaner, slik at relativt store areal kan bli tatt ut av landbruksdrift. På "greenene" er det nødvendig med direkte inngrep i jorda. I tillegg kan det være behov for store inngrep i form av nye terrenglementer spesielt på store, flate jordbruksareal. Dette er for å skape golfbaner med opplevelsesverdi og ulike vanskeligheter. Faste anlegg som klubbhus, parkeringsplasser og adkomstveier medfører varig omdisponering av areal.

Golfbaneanlegg = "jordbank"?

Bruk av dyrka og dyrkbar jord til golfbaner har blitt godtatt ved å argumentere for at områdets produksjonspotensiale bevares og at arealene kan tilbakeføres til jordbruk ved behov, dvs at området kan kalles en "jordbank".

UNNIK-99

I praksis er imidlertid investeringene i golfbaneanlegg så store at det vil være vanskelig å gå tilbake til landbruksdrift. De store investeringene i golfbaner vil ofte være et argument for omdisponering til utbyggingsformål dersom golfvirksomheten opphører.

Planering og annen flytting av jord vil redusere områdets produksjonspotensiale.

Det er viktig å holde fast ved at matjord av høy kvalitet er en knapp ressurs som må brukes til matproduksjon nå og i framtida.

NYE TILTAK :

- ikke bruke mere av Bærums jordbruksareal til golfbaner
- legge eventuelle framtidige golfbaneanlegg i lite produktive skogarealer
- dersom jordbruksareal benyttes må det være lavproduktive arealer og det må være enkle anlegg med svært begrensede investeringer uten masseutskifting/flytting og spesialdrenering
- ved godkjenning av nye anlegg alltid ha en klausul om at arealet skal tilbakeføres kun til landbruk

Hester og ridning

I Bærum bor det mange mennesker på et relativt lite område. De fleste ønsker å ha tilgang til arealer for å utøve friluftsliv enten det er som gående, løpende, ridende, syklende eller til ferdsel på vannet.

Vi har et utstrakt nett av veier og stier til ulike formål som stadig blir utvidet.

I Bærum antar vi at det er 650 -700 hester i alt. Dette gjelder både arbeidshester, ridehester og galopphester.

En del stier og turveier i bebyggelsen og i marka er mye brukt både til turgåing og ridning. Enkelte steder kan det oppstå konfliktsituasjoner fordi det er kryssende interesser.

Problemstillinger som kan oppstå er blant annet:

- slitasje på jord- og skogbruksarealer pga stor ferdsel
- hestegjødsel på uønskede steder - fare for floghavrespredning
- konflikt i møte med menneske/hest fordi hester er store dyr
- turveier som fort blir klinete i fuktige perioder når de brukes til ridning
- opptråkkete skiløyper fordi de brukes til ridestier vinterstid
- svært mange hester på ett sted kan føre til problem mht lagring av hestegjødsel på grunn av fare for forurensning

Friluftsloven gir rett til å sykle og ri langs stier og veier i utmarka, men loven åpner for at kommunen kan sette begrensninger i visse områder dersom det oppstår interessekonflikter.

Det har i flere år vært jobbet med å få til et sammenhengende ridestinett i østre del av kommunen. Ønsket er å få kanalisert/eventuelt delt trafikken der det er særlige konflikter, og lage retnings-

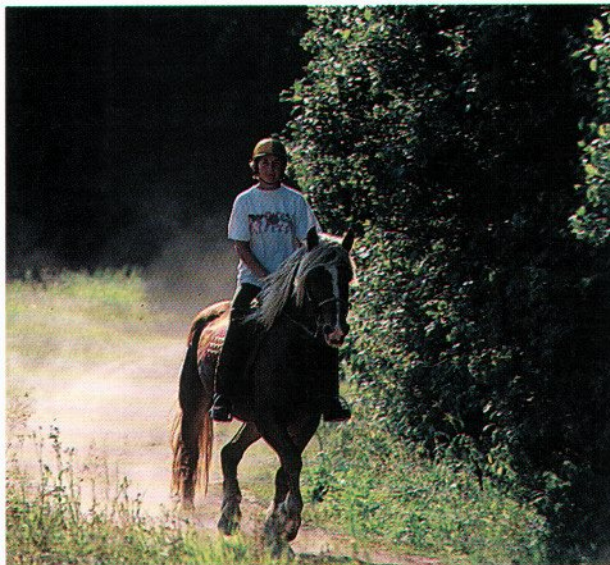
linjer som kan gjøre forholdene levelig for alle berørte parter.

EKSISTERENDE TILTAK :

- arbeide med å løse problemer mellom landbruk og friluftsliv der det er uforenlige interesser, dvs søke å kanalisere friluftslivet i et sti/veisystem i kulturlandskapet (Jfr. grøntstrukturanalysen og forslag til samlet plan for ferdsel i Øverland-Griniområdet mm)

NYE TILTAK :

- generell informasjon og holdningsskapende arbeid rettet mot skolen, ridesentre og allmennheten

Næringsutvikling - tilleggsnæringer

Den lokale næringsutviklingen i landbruket må skje innenfor rammene av den nasjonale landbrukspolitikken. En rekke reguleringsordninger og overføringer påvirker tilpasningene i landbruket. Det vesentlige av økonomiske midler, styres nå mot tilleggsnæringer til tradisjonelt landbruk.

Utvikling av norsk landbruk avhenger av at det legges til rette for rekruttering og at også kvinner finner det attraktivt å drive landbruk. Det er et mål at andelen av bygdeutviklingsmidler (BU-midler) som går til kvinner øker.

Et mer allsidig næringsliv er også viktig for at ungdom finner det attraktivt å etablere seg med grunnlag i landbruket. BU-midlene skal brukes aktivt for å stimulere til en slik utvikling.

En stor utfordring i Bærumslandbruket er konkurransedyktighet i forhold til alternativt arbeid, særlig med tanke på inntekt, for å sikre rekruttering.

BU-fondet:

Innen næringsutvikling er Bygdeutviklingsfondet det sterkeste enkeltstående økonomiske virkemiddel for å få utvikling både i tradisjonelt landbruk og til nyetableringer med tilknytning til landbruk. Midler til BU-tiltak er avsatt i jordbruksavtalen og forskriften er fastsatt av Landbruksdepartementet i medhold av § 3 og 7 i jordloven.

Investeringsiltak:

Det kan gis tilskudd og lån til investeringstiltak både til tradisjonelt landbruk og til tilleggsnæringer.

Til tradisjonelt landbruk har BU-fondet de siste år bidratt til oppføring av *en* ny driftsbygning.

Etablerertiltak:

Til etablerertiltak i nye næringer, tilleggsnæringer, kan det gis etablererstipend til utviklingsfasen og til etableringsfasen.

BU-fondet gjelder over hele landet. Hvert fylke har egen kvote til fordeling. Bærum kommune skal konkurrere med mer utkantkommuner i fylket ved tilde-ling av midlene for å opprette nye arbeidsplasser med tilknytning til gården. Det gir ekstra press på at søknadene er på gode og gjennomførbare prosjekter.

Det er betydelig økning i antall søknader i forhold til avsatte midler. Det nødvendiggjør streng og målretta prioritering av søknader.

Ved prioriteringen skal ungdomsprofil og kvinneprofil vektlegges sterkere enn før.

I løpet av de årene BU-fondet har eksistert er Bærum tildelt tilskudd til flere prosjekter i utradisjonelle næringer med svært variert innhold:

- restaurering av hytter for utleie
- restaurering av bryggerhus til bakeovn og serveringssted
- mottak av epler til pressing
- håndanalyse og drømmetydning
- snekkerverksted for møbler, kjøkkeninnredning etc
- produksjon av ministabbur
- tilrettelegging av blåbærfelt
- dyrking av spesialerter
- tilrettelegging for besøksgård
- fotografering

Rekruttering

BU-midler nyttes også til å fremme rekruttering. Gjennom praktikantordningen gis det tilskudd til å ansette praktikant for opplæring i landbruket. Ved generasjonsskifte kan det gis etablerings-tilskudd til mindre investeringer for å opprettholde den eksisterende driften.

Kvinner skal prioriteres i disse to ordningene.

Stabekk videregående skole i Bærum har linje for naturbruk. Dette er positivt med tanke på mulighet for landbruksutdanning i nærmiljøet.

Likestilling

Landbrukskvinnene har oppnådd juridisk likestilling. Odelsloven fra 1974 gir odelsrett til eldste barn uansett kjønn. Skatteloven fra 1986 gir ektefelle, oftest bondekona, rett til inntekt på bruket etter innsats, så det økonomiske kommer etter.

Et utvalg har drøftet nye mål, strategier, tiltak og resultatindikatorer for likestilling og rekruttering i landbruket og kommet med en innstilling til Landbruksdepartementet som vil vektlegge disse spørsmålene i stortingsmelding om landbrukspolitikken.

Odelsjenter:

Satsing på odelsjenter er viktig for å nå de politiske målene om likestilling i landbruket. Likestilling vil sikre motivasjon for å rekruttere unge mennesker av begge kjønn til arbeid i næringen. Odelsjenteutvalget i Akershus driver informasjon og opplæring overfor odelsjenter, samt holdningsskapende arbeid rettet mot foreldregenerasjonen og landbrukets organisasjoner.

Etablererkvinner:

“Etablererskolen for kvinner i landbruket” drives i samarbeid av Fylkesmannens landbruksavdeling og Fylkeskommunen og tilbyr opplæring for alle etablererkvinner i fylket.

Det er også dannet et forum for kvinnelige etablere i Akershus hvor det er 60 medlemmer og 90% har landbrukstilknytning.

Jenter i Skogbruket er en landsomfattende organisasjon og har egen avdeling i Akershus. Medlemskap er åpent for alle med interesse for skogbruk, og de arrangerer egne skogkurs for kvinner.

Bærum Bygdekvinne ble etablert i 1938 og har 55 medlemmer. Bygdekvinne laget tar ofte ansvar for kulturelle tiltak og har f.eks utgitt en bok om gamle matskikker i Bærum.

I Asker og Bærum Bondelag er det 120 medlemmer hvorav 30 er kvinner.

EKSISTERENDE TILTAK:

- informere om BU-fondet og gi veiledning og oppfølging i forbindelse med søknader
- opprettholde kontakten med Etablerersenter Vest

NYE TILTAK:

- klargjøre rutiner for å få tak i navn og adresse til odelsjenter i Bærum
- informere flest mulig odelsjenter om Odelsjenteutvalget i Akershus

En bonde var på landbruksveka. Plutselig får han øye på en tidligere nabo fra hjembygda. Naboen leier på ei lita jente. Det ble et hjertelig gjensyn. Naboen sa: "Jeg har også blitt bonde. Ja, og så har jeg gifta meg siden sist. Du har nok aldri sett ektefellen min, men her ser du vår førstefødte." Og henvendt til jenta: "Kari, kan du hilse pent på mannen?" - "Jeg skal si hun likner på mor si" utbrød bonden...

Kvinner i landbruket

En ny virkelighet trenger nye ord, og begrepet *bonde* er tilslørende fordi vi assosierer det med en *mann* med jordbruk som levevei. I realiteten har bonden alltid vært minst to personer, mannen som bonde og kvinnen som bonde. Gjennom prosessen for å synliggjøre kvinners innsats har vi konstruert nye og sammensatte ord som *kvinnebonden*, *etablererkvinner*, *odelsjenter* og *kvinnelig skogeier*. Det er å håpe at det er nødvendig bare i en overgangsfase.

Kulturlandskapet - kulturvern - kulturminner

Landbruket i Bærum er blant de områder i landet som har de beste forutsetninger for landbruksdrift. Elementer som har betydning i denne sammenheng er klima, jordart, strukturelle forhold og ikke minst markedsnærhet og ressurssterke gårdbrukere.

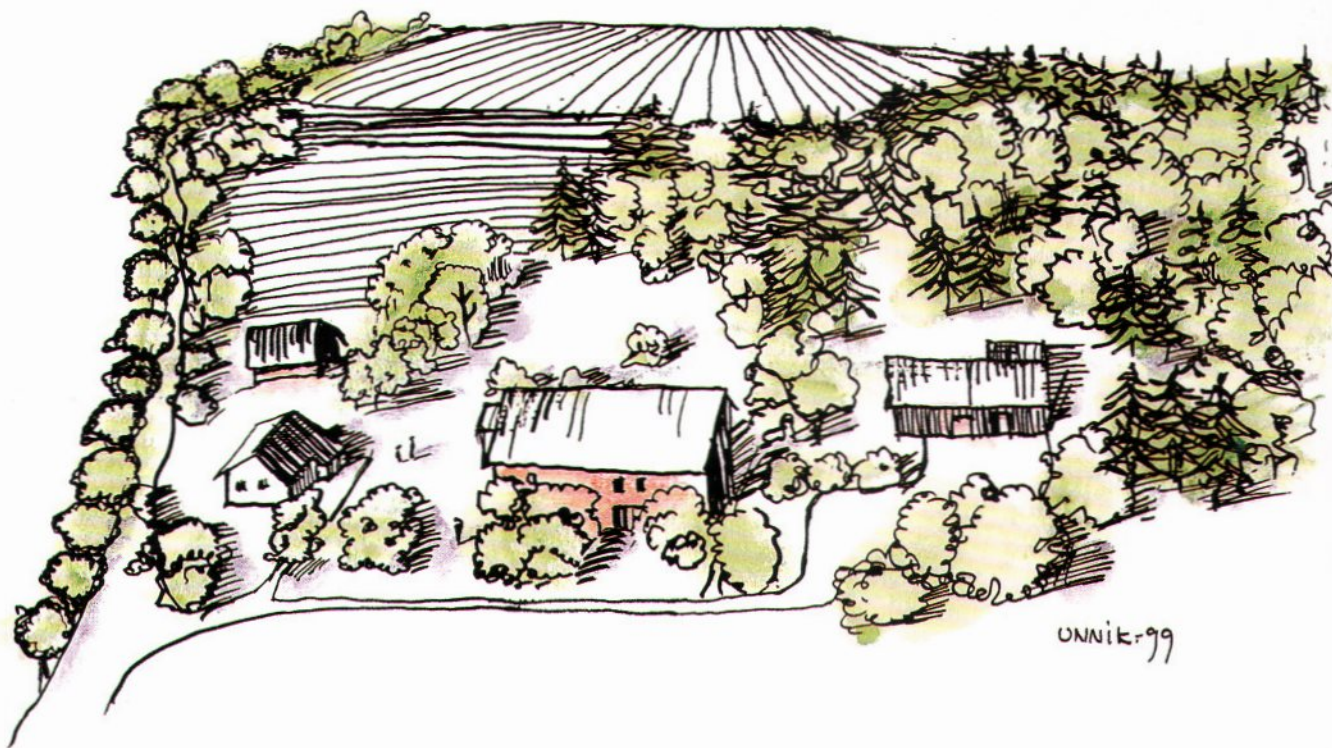
En aktiv landbruksdrift i kommunen vil bevare det grønne kulturlandskapet og opprettholde allmennhetens tilgjengelighet til naturen, i tillegg til at befolkningen har mulighet til å holde kontakt med hvordan matproduksjonen foregår.

Kulturlandskapet kan defineres som alt landskap som er påvirket av menneskelig aktivitet. Kulturlandskapet formes i samspillet mellom mennesker, dyr og natur gjennom generasjoner. Hvis beiting og jordbruksdrift opphører, vil jordbruksarealene etterhvert gro til med ny skog. Kulturlandskapet er i stadig forandring og skifter med naturgrunnlag, årstider og driftsformer.

Landbrukets kulturlandskap omfatter jordbruksarealer, gammel kulturmark, kulturminner knyttet til jordbruksdrift (automatisk fredete og nyere tids kulturminner), arealer med spor etter jordbruksdrift i innmark, utmark og skog, udyrka mark som skogsbryn, åkerholmer, våtmark og vannløp.

Landbruksdrift er en viktig forutsetning for å holde kulturlandskapet i hevd. Skjøtsel av kulturlandskapet krever innsats fra grunneierne, men også fra lokalsamfunnet og forvaltningen.

Kulturlandskapet er et landskap i utvikling. I nyere tid og fram til ca 1960 var Bærum preget av landbruksdrift. Etterhvert som befolkningen økte, ble en del arealer tatt til boligbygging, også arealer fra landbruket.

Spesielle områder

Noen steder i kommunen er fremdeles preget av landbruksdrift. Dette gjelder i hovedsak de 5 sammenhengende større landbruksområder som er definert som kulturlandskap med spesiell høy verneverdi (se plan for kulturvern i Bærum):

1. Grinijordene - åpent jordbrukslandskap med store gårdsanlegg som f.eks Øverland, Hosle, Haug og Haga. Øverlandselva er et viktig element i dette området.
2. Lommedalsjordene - særpreget jordbrukslandskap med mindre gårdsbruk. Variert og oppdelt landskap.
3. Frogner/Tandbergjordene og Bjørum/Isi - områdene er verdifulle som dokumentasjon på det typiske jordbrukslandskapet i vestre Bærum.
4. Bryn/Wøyenjordene - omfatter gårdsanleggene Bryn og Wøyen som ligger sentralt i vestre Bærum.
5. Tanumplataet - stort landbruksområde rikt på fornminner og kulturminner fra nyere tid.

Områdene har helhetspreg av stor betydning med samspill mellom gårdsmiljøer og kulturlandskap. Et større antall av de automatisk fredete kulturminnene, dvs fra før reformasjonen i 1537, finnes også i disse områdene. Det

er derfor knyttet kulturvern hensyn til områdene i tillegg til jordvern hensynet.

Det er bred politisk enighet om å bevare kommunens grønne preg og miljøkvaliteter. Dette er nedfelt i flere kommunestyrevedtak.

I arealplanleggingen skal det legges vekt på å bevare store sammenhengende jord- og skogbruksarealer, og mindre landbruksområder som er spesielt verdifulle relatert til landbruksformål.

Den viktigste grunnen til å bevare de grønne områdene er å verne om produksjonsarealene.

I tillegg til produksjonen skaper grønne arealer trivsel for befolkningen og bevarer det biologiske mangfoldet i naturen, dvs bevarer dyre- og plantelivet og deres naturlige leveområder.

Det å ha landbruksdrift i bynære strøk krever gjensidig respekt og hensyn, både fra næringsutøveren og den øvrige befolkningen. Næringsutøveren må ta hensyn til at andre bruker deler av arealene til friluftformål. Her kreves det informasjon til brukeren slik at en i størst mulig grad unngår konfliktsituasjoner. På den andre siden kreves det informasjon til allmennheten om hvilke retningslinjer som skal følges ved ferdsel i inn- og utmark.

Biologisk mangfold

Landbrukets kulturlandskap er svært viktig for å bevare og utvikle et artsrikt plante- og dyreliv fordi det fungerer som et nettverk av leveområder og spredningsveier for ville dyr og planter. Blanding av tørre og fuktige restarealer øker artsvariasjon og mangfold.

For å bevare biologisk mangfold pålegges jordbruket omfattende skjøtselstiltak:

- Skjøtsel av kantsoner med naturlig vegetasjon langs åker, stier, vann og vassdrag

- Anlegg eller utbedring av mindre dammer og våtmarker med kantvegetasjon
- Åpning av grøfter eller bekkeløp med kantsone
- Gjerding som beskyttelsestiltak

Tradisjonell kulturmark er formet ved langvarig og tradisjonspreget jordbruksdrift.

Ulike kulturmarkstyper holdes i hevd ved beiting, gamle høstingsmetoder og skjøtselstiltak.

Kulturminner

Kulturminner defineres som alle spor etter menneskelig virksomhet i vårt fysiske miljø, herunder lokaliteter som det knytter seg historiske hendelser, tro eller tradisjon til.

Etter kulturminneloven er alle faste kulturminner fra før reformasjonen i 1537 automatisk fredet.

Løse gjenstander skal leveres til Oldsakssamlingen som er mottaksmyndighet.

Kulturminner fra nyere tid kan fredes av Riksantikvaren ved enkeltvedtak.

Virkemidler:

Landbruksdepartementet og Miljøverndepartementet har en rekke økonomiske, administrative og juridiske virkemidler som skal sikre hensyn til verdiene i kulturlandskapet i landbruket.

Det viktigste økonomiske virkemidlet er areal- og kulturlandskapstilskudd. For å motta tilskuddet settes det konkrete krav til jordbruksdriften slik at det tas hensyn til plante- og dyreliv og viktige elementer i landskapsbildet.

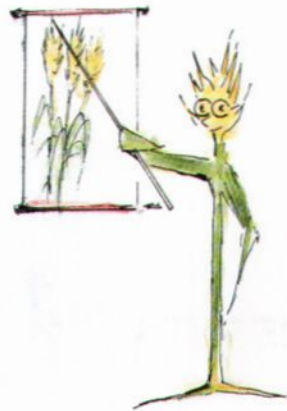
EKSISTERENDE TILTAK:

- informere om de ulike virkemidlene som kan bidra til at kulturlandskapet og de grønne arealene forblir produksjonsarealer og et felles miljøgode for befolkningen
- følge opp pålagte kontrollrutiner i forbindelse med tilskuddsordningene

NYE TILTAK:

- gjennom kartlegging hindre forringelse av kulturminner i skog
- bidra til at kulturminner gjøres synlige og åpnes for publikum. De sikres mot forfall ved vedlikehold og skjøtsel, rydding, tynning, slått, beiting, merking og enkel informasjon

Landbruk - skole kunnskap gjennom opplevelser

For å øke forståelse for landbruk bør informasjon om landbruket inn i Mønsterplan Reform-97 for grunnskolen og Rammeplan for barnehagene. Bærum kommune har vedtatt at skolene og barnehagene følger opp og videreutvikler sin nåværende strategi for miljøundervisning, hvor landbruk inngår.

Viktige samarbeidspartnere for skolen er Skogselskapet, Hageselskapet og bondeorganisasjonene. Landbruket tilbyr Åpen Gård arrangement og undervisningsopplegget Lære med Skogen. Norges Bonde- og småbrukarlaget har Grønt Spa tak, et tilbud om praksisplass i landbruket for ungdom i sommerferien og Skogselskapet gir ut bladet Skog/Skole/Samfunn.

Bærum kommune har både skog- og jordbruksarealer som kan disponeres til undervisning. Det er to parselldyrkingsfelt som er lagt til rette for at alle skoler kan disponere dem. Det er ved Tanum skole og på Nordre Brekke. I tillegg er det for tiden to gårder i Bærum som på eget initiativ mottar skoleklasser og barnehager for omvisning og opplevelser. Undervisningsopplegget for grunnskolen Lære med skogen er tilrettelagt ved alle skoler.

Stabekk videregående skole har linje for naturbruk. I undervisningsopplegget har skolen driftsavtale med gårdsbruket Nygård, som Bærum kommune eier. Kommuneskogen gir mulighet for øvingsarealer innen skogbruk.

I Bærum har vi Øverland Arboret. Et arboret er et område med systematisk samling av ulike busker og trær, i første rekke med sikte på forskning og undervisning. Øverland arboret er en samling av over 100 utenlandske treslag. I tillegg finner vi 27 viltvoksende norske. I arboretet kan en også studere

annen vegetasjon (blomster) og geologi som er preget av det geologiske grunnlaget i Oslofeltet.

Norske 4H er en ideell barne- og ungdomsorganisasjon som har til formål å utvikle en arbeidsglad og samfunnsengasjert ungdom med ansvarsfølelse og respekt for de naturressurser som danner grunnlaget for våre livsvilkår. De 4H-ene står for klart Hode, varmt Hjerte, flinke Hender og god Helse. Norske 4H organiserer også 4H-gårder. I Asker blir det nå godkjent en slik gård, som også vil bli et tilbud for barn og unge i Bærum. For tiden er det 28 klubber i Oslo og Akershus, og det arbeides for å starte en klubb i vårt område. Skolene bør opprette kontakt mot 4H for samarbeid om ulike landbruksprosjekter for barn og ungdom.

EKSISTERENDE TILTAK:

- påvirke til at grunnskolen benytter undervisningsmateriell fra Lære med Skogen
- videreutvikle samarbeidet mellom Stabekk videregående skole

NYE TILTAK:

- oppfordre til flere besøksgårder, eventuelt tilsvarende opplegget i Asker kommune
- legge til rette for at Nedre Gupu kan nyttes i undervisningsopplegget

Hundremeterskogen er det lille skogholtet eller krattskogen som ingen legger merke til eller bryr seg om fordi den ikke har særegenheter som fanger vår oppmerksomhet. Det er skogholtet der barna bygger hytta i fred for de voksne og der de får være i fred i sin egen fantasiverden. Hundre meter er uendelig langt, og mer trenger vi ikke gi barnet – "den lille oppdagelsesreisen i den lille verden, som betyr så mye på veien til den store voksne virkeligheten".
Fra Barn i natur, DN-notat

Utmarksressursene

Husdyr på beite

Dyrket mark og kulturmark gror igjen hvis landbruket opphører. For å beholde et åpent landskapspreg i utmark, og lette tilgjengeligheten for fri ferdsel, er det helt nødvendig at husdyr beiter der. Vi har flere eksempler på at det ikke tar mange år før krattskog overtar der husdyra er borte.

På utmarksbeite utnytter både sau og storfe føret godt, og de er flinke til å holde krattet nede. Folk flest synes det er trivelig med beitedyr, og i tillegg produseres det flere tonn med kjøtt på dette føret. Det gis tilskudd til dyr på utmarksbeite for å stimulere til bruk og pleie av kulturlandskapet i utmarka.

Landbruket i bynære strøk - gjensidig respekt og hensyn

I Norge har vi fri ferdselsrett i *utmarksarealer*. Dette innebærer at enhver kan ferdes fritt til fots hele året når det skjer hensynsfullt og med varsomhet.

Det å drive landbruk i bynære strøk stiller spesielle krav til næringsutøveren.

Næringsutøveren må akseptere at andre har rett til å bruke deler av arealene til friluftsmål.

Her kreves det informasjon til brukeren slik at en i

størst mulig grad unngår konfliktsituasjoner.

På den andre siden kreves det informasjon til allmennheten om hvilke rettigheter og plikter som følger med ferdsel i inn- og utmark, for eksempel at man ikke skal trække i åker og eng, en skal lukke grunder etter seg og holde hunden i bånd.

Friluftsløven gir allmennheten rett til å ferdes i *utmark*. Det presiseres at kulturbeite og skogplante-felt opp til brysthøyde regnes som *innmark*. Friluftsløven skal bl.a sikre at allmennheten tar hensyn til natur, dyreliv, landbruksdrift og annen næringsvirksomhet.

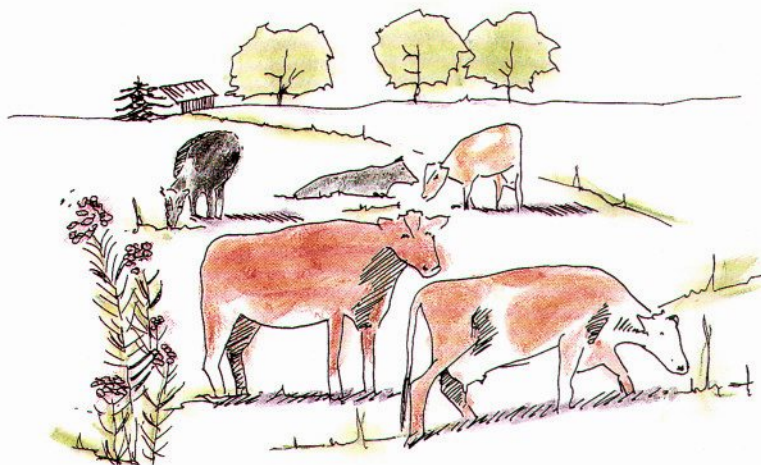
Grunnens eier eller bruker har rett til å vise bort folk som opptrer hensynsløst.

EKSISTERENDE TILTAK:

- informere om kommunens naturreservater
- generell informasjon og holdningsskapende arbeid om ferdselsregler

NYE TILTAK:

- være positiv og eventuelt stille grunn til rådighet for samlekre og sankeplasser
- prioritere beiting som skjøtselstiltak

Jakt- og vilt

Viltnemnda i Bærum har en rekke lovpålagte oppgaver og er høringsinstans i plansaker av betydning for viltet. Viltnemnda forvalter etter Lov om viltet av 29.mai 1981, sist endret 25.august 1995.

I Norge er jakt og fangst en grunneierrett som kan selges eller leies ut for et avgrenset tidsrom, men det er Viltnemnda som gir *fellingsstillatelsen* på et bestemt antall elg og rådyr. Det er arealene og biotopkvaliteter som avgjør antallet for det enkelte jaktområde. I tillegg nyttes *rettet avskytning* som betyr at det gis prosentvis uttak i alder og kjønn hos elg etter hvor stor bestanden er.

Tildeling av *jaktkort* skjer gjennom grunneierlaget i kommunen eller direkte til den enkelte grunneier.

Alle jegere må bestå jegerprøven.

Jakttidsrammene fastsettes av Direktoratet for naturforvaltning. I Bærum er det imidlertid jaktforbud på elg i helgene under hele jaktperioden av hensyn til allment friluftsliv.

I Bærum er det nærmere 110 000 dekar sammenhengende skogsområde som utnyttes i sin helhet til jakt. Det jaktes både hjortevilt og småvilt. Av hjorteviltartene er det elg og rådyr som beskattes. Av småvilt er det særlig hare, skogsfugl, rev og i senere tid mår. Det foregår noe ande- og gåsejakt, men i de sjønære områdene er det enten skyteforbud eller så nær befolkede områder at jakttrykket er lite i forhold til en høy bestand. I kulturlandskapet jaktes det ringdue, særlig under og like etter tresking av kornåkrene om høsten.

Den høye elg- og rådyrtettheten kan til tider være i konflikt med landbruket. Om høsten kan kornåkrene tiltrekke seg stort antall elg i randsonen mellom dyrket mark og skog. Særlig kan nevnes Lommedalen, Østre Bærum og Tanumområdet. For fruktdyrkingen på

Haslum Østre og Frogner Gård kan både elg og rådyr være et skadeproblem. Det er gitt fellingsstillatelse som skadedyr på disse stedene.

Påkjørsel av elg og rådyr er tidvis et problem. Det har vist seg at antall påkjørsler henger sammen med værforholdene vinterstid. De mest belastede veiområder i Bærum er Griniveien, Gamle Ringeriksvei og E16 på Sollihøgda. En viktig oppgave for kommunens viltorgan er å ta hånd om skadet eller sykt vilt, vilt som er skadet ved påkjørsel av motorkjøretøy, under jakt eller på annen måte skal ettersøkes og om nødvendig avlives. Kommunen plikter å ta vare på verdiene av fallvilt på best mulig måte.

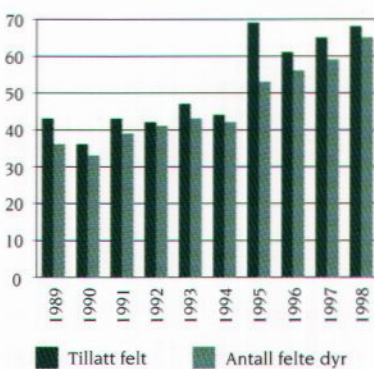
EKSISTERENDE TILTAK:

- sekretærfunksjon i viltnemnda
- ta hånd om skadet eller sykt vilt
- sensor ved jegerprøveeksamen
- søke å opprettholde et biologisk mangfold

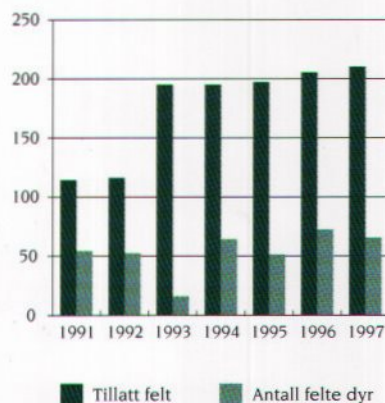
NYE TILTAK:

- innsamling av viltdata for revidering av digitalt viltkart
- organisere permanent slaktemottak sammen med grunneiere
- følge opp retningslinjene for viltforvaltning i flerbruksplanen for kommuneskogen

Antall felte elg i Bærum i perioden 1984-1998

Antall felte rådyr i Bærum i perioden 1991-1997

Fisk/fiske

I Bærum er det Brukerrådet for Fisk som behandler saker både for innlandsfisk og laks og sjøørret. De har uttalelsesrett til bl.a plan- og byggesaker langs vassdragene og forvalter etter Laks- og innlandsfiskeloven av 15. mai 1992.

Innlandet:

Fiske etter innlandsfisk i Bærum foregår vesentlig i vannene i Lommedalen og det er stort sett ørret, abbor og gjedde som er beskattet, men det finnes flere arter.

Elver og bekker:

Det er ettertraktet med fisk som holder til i elver og bekker som renner ut i sjøen. Vi har **Neselva**, grenselva mot Asker, og **Lysakerelva** grenselva mot Oslo hvor det er god eller voksende bestand av sjøørret og laks.

Sandvikselva er den største produsenten av sjøørret og laks i hele Indre Oslofjord. Det er lange tradisjoner med aktivt kultiveringsarbeid. Hvert år settes ut nær 1/2 million yngel ovenfor de naturlige fiskesperrene i elva. Bærum har hatt eget klekkeri i drift i Hamangskogen siden 1857. Stamfiske har alltid foregått i eget vassdrag, stort sett ved at fisken blir fanget i fisketrappen ved Franzefoss. Dette fungerer skånsomt og effektivt.

Ved fiske i elver og vann må en løse fiskeavgift og vanligvis betale fiskekort.

Oslofjorden:

I tillegg til den naturlige produksjonen, er summen av tiltak i hele regionen grunnlaget for det meget gode fiske etter sjøørret i **Oslofjorden**.

I fjorden ved Bærum kan en fiske etter saltvannsfisk i sjøen hele året uten å betale fiskeavgift. Her kan en også fiske gratis med stang etter laks og sjøørret både fra land og fra båt hele året. Dette er spesielt for Oslo og Akershus.

Oslofjorden er det viktigste rekreasjonsområdet for alle med fiskestang hele året.

Fiskerinæringen i Bærum består av én yrkesfisker.

NYE TILTAK:

- påvirke til at grunneiere/fiskeforening utarbeider driftsplan for Sandviksvassdraget
- utarbeide fisketiltaksplan for innlandsfiske

Aktuelle kommunale planer som bør ses i sammenheng

- Alle har sin forankring i bærekraftig utvikling:

GRØNTSTRUKTURANALYSE - oktober 1998

Hensikten med grøntstrukturanalysen er å få en oversikt over arealer som er nødvendige for å sikre befolkningen Bærums grønne preg, og analysen skal legges til grunn i den fremtidige kommunale arealdisponeringen og forvaltningen av kommunens friområder.

MILJØMELDING 97 - mai 1997

I kommuneplan 1995 ble det vedtatt at Bærum skulle bli en ledende miljøkommune. Miljømeldingen i 1997 har til hensikt å skape en plattform for felles, langsiktig miljøverninnsats i Bærum.

PLAN FOR KULTURVERN I BÆRUM

- oktober 1990

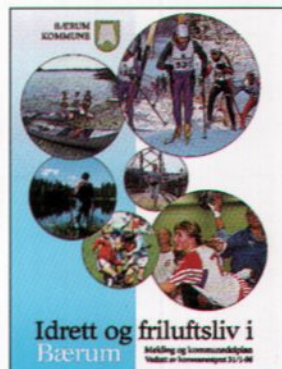
Overordnet mål i kulturvernplanen er bl.a å ta vare på og videreutvikle en kulturarv bygget opp gjennom generasjoner, verne om kulturminnernes miljømessige og arkitektoniske verdier og legge til rette for samspill mellom gammelt og nytt.

IDRETT OG FRILUFTSLIV I BÆRUM

- januar 1996

I meldingen er det summert hvordan arbeidet med å legge forholdene til rette for idrett og friluftsliv drives i dag, og klarlagt hvilke muligheter innbyggerne har til å utføre aktivitetene i vår kommune.

FORSLAG TIL SAMLET PLAN FOR FERDSEL I OMRÅDET ØVERLAND-GRINI

(er ute på høring pr. dato)

Hensikten er å finne en løsning på konflikten knyttet til ridning i området Nordhaug, Haga, Øverland. Konflikten har vært knyttet til bruken av Ankerveien m.m.

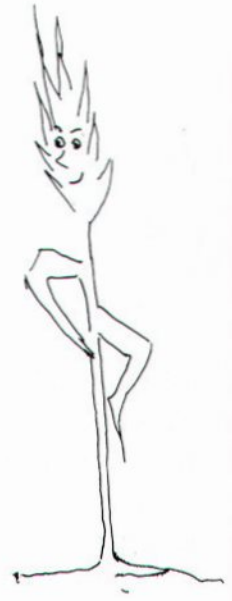
ANDRE PLANER SOM KAN NEVNES:

- GIS – samlet plan
- LA21
- KP's – arealdel
- Helhetsplan for Lommedalen
- Helhetsplan for Fossumområdet
- Plan for Haga Golfbane
- Sjø- og strandplan

Notater

Notater

BÆRUM KOMMUNE
NATUR- OG
IDRETTSFORVALNINGEN

